

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Odpovědnost zhotovitele za vady díla dle Nového
občanského zákoníku**

Kamil Kolísek

Plzeň 2013

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a jen s využitím pramenů uvedených v seznamu literatury.“

.....

Obsah

1	Úvod	1
2	Stručný historický přehled o vývoji smlouvy o dílo	3
2.1	Římské právo	3
2.2	Středověk	3
2.3	Novověk	4
2.4	Zákon č. 946/1811 Sb. ve znění účinném k 1. 1. 1925.....	5
2.5	Zákon č. 141/1950 Sb.....	6
2.6	Zákon č. 109/1964.....	6
3	Smlouva o dílo dle úpravy nového občanského zákoníku	7
3.1	Podstatné náležitosti.....	7
3.1.1	Forma smlouvy o dílo	8
3.1.2	Strany smlouvy	8
3.2	Předmět.....	12
3.3	Cena.....	14
4	Předání díla jako předpoklad vzniku odpovědnosti za vady.....	16
4.1	Řádné ukončení díla.....	16
4.2	Předání.....	17
5	Vady díla.....	19
5.1	Faktické vady.....	19
5.2	Právní vady	22
5.3	Odpovědnost za vady	23
5.4	Odpovědnost ze záruky.....	24
6	Oznámení vad.....	25
6.1	Námítka opožděně uplatněného práva	26
7	K jednotlivým nárokům.....	27
7.1	Nové provedení díla.....	29
7.2	Oprava věci	30
7.3	Přiměřená sleva z ceny díla.....	32

7.4	Odstoupení od smlouvy v důsledku vad	33
8	Modifikace u nemovitostí.....	36
9	Oprávnění objednatele.....	39
9.1	Oprávnění objednatele v průběhu provádění díla	39
9.2	Oprávnění objednatele při vadném plnění	40
10	Nárok na náhradu škody	41
10.1	Skutečná škoda	41
10.2	Ušlý zisk.....	42
10.3	Konkurence nároků z vad díla a náhrady škody	43
10.4	Zproštění se odpovědnost za škodu.....	44
10.5	K rozsahu náhrady škody.....	45
11	Vypořádání při zániku smlouvy.....	46
11.1	Zánik smluvní strany	46
11.2	Odstoupení od smlouvy.....	47
11.2.1	Odstoupení zhotovitele od smlouvy.....	47
11.2.2	Odstoupení objednatele od smlouvy	48
11.3	Vypořádání.....	49
12	Konfrontace s cizí právní úpravou	52
12.1	Rakousko.....	52
12.2	Německo.....	54
12.3	Švýcarsko	55
13	Závěr.....	57
14	Zdroje.....	59
14.1	Knižní zdroje	59
14.2	Použitá judikatura.....	59
14.3	Elektronické zdroje.....	60
15	Resumé	62

1 Úvod

Dne 1. 1. 2014 se stane účinným z. č. 89/2012 Sb. známý pod názvem Nový občanský zákoník, který si klade za úkol, mimo jiné, sjednotit soukromoprávní vztahy do jediné velké kodifikace a zároveň odstranit pro náš právní řád typickou dualitu soukromého práva, tedy rozdělení na právo obchodní a občanské. Z tohoto důvodu došlo ke změně konceptu některých soukromoprávních vztahů.

Cílem této práce je shrnutí a objasnění právních vztahů vznikajících mezi smluvními stranami při uzavření smlouvy o dílo v důsledku vadného plnění smlouvy dle úpravy obsažené v Novém občanském zákoníku, tedy z. č. 89/2012 Sb.. Smlouva o dílo je jeden z nejužívanějších závazkových typů, se kterým se každý za svého života setká nesčetněkrát. Úprava délky kalhot, oprava hodinek, montáž klimatizace nebo dnes módních centrálních vysavačů nebo typicky stavba domu, přístaveb, úprava pozemků, pokládka zámkové dlažby a mnohé další, to vše se děje na základě smlouvy o dílo. Paradoxem je, že právě tento nejvíce v běžné praxi využívaný právní vztah přináší značné problémy, ke kterým dochází právě v případě vadného plnění smlouvy, respektive, kdy se jedna strana cítí být poškozena jednáním druhé strany. Zvolené téma a jeho zpracování si klade za cíl definovat jasný přehled práv a povinností, které ve výše uvedeném právním vztahu vznikají.

Vzhledem k tomu, že Nový občanský zákoník ještě nenabyl účinnosti a většina zdrojů se zabývá spíše úpravou stávající, bylo zapotřebí se na prvním místě vypořádat právě s nedostatkem pramenů. Pro naplnění cíle práce bylo využito všech poznávacích a interpretačních metod, zejména komparace aktuálního znění Nového občanského zákoníku s odbornou literaturou a studiem dosavadní judikatury. Celá práce je pojata jako neustálé srovnávání nynější platné právní úpravy s úpravou obsaženou v Novém občanském zákoníku.

V samotném textu práce je upřednostněno označení Nového občanského zákoníku jeho spisovou značkou ve Sbírce zákonů ČR „z. č. 89/2012 Sb.“

Rozhodl jsem se tak na základě vnitřního přesvědčení, že vzhledem k významu názvu Nový občanský zákoník, nelze tento název považovat za definitivní.

Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu Nového občanského zákoníku, zveřejněné na serveru obcanskyzakonik.justice.cz, vyplývá, že za základ nové úpravy smlouvy o dílo byla použita stávající úprava obsažená v z. č. 513/1991 Sb., Obchodním zákoníku s přihlédnutím k některým zahraničním úpravám. Došlo tak k vyrovnání postavení objednatele a zhotovitele a posílení smluvní volnosti. Tato skutečnost je významná zejména pro nepodnikatele, kterým nová úprava přiřadila zcela nové postavení a s tím spojené povinnosti.

Jelikož odpovědnost za vady díla nestojí v komplexu právních vztahů vznikajících v důsledku uzavření smlouvy o dílo osamoceně, je obsah práce nepatrně rozšířen také na ostatní právní vztahy mezi smluvními stranami s důrazem na jejich vztah k odpovědnosti za vady díla. Den účinnosti Nového občanského zákoníku se stane dalším významným mezníkem v oblasti soukromého práva, proto byla do osnovy této práce přidána kapitola 2, která se ve stručnosti zabývá historickým vývojem smlouvy o dílo. Tento přehled si klade za cíl práci vhodným způsobem obohatit a doplnit.

2 Stručný historický přehled o vývoji smlouvy o dílo

2.1 Římské právo

Historické kořeny kontraktu, který dnes známe pod pojmem smlouva o dílo, nalezneme již v římském právu. Vzniká ze dvou základních smluvních typů, ze smlouvy kupní a nájemní¹. Častým jevem bylo pronajímání otroků za účelem výkonu práce, ale také svobodní občané mohli nabídnout svou práci k pronájmu. Postupem času s ohledem na profesionalizaci a kvalitu takto pronajímané práce, která se projevovala zejména na výsledku práce, vzniká zvláštní smluvní typ nazvaný *locatio conductio operis*, dnes známý jako smlouva o dílo.

Předmětem smlouvy o dílo tedy není jen provedení práce zhotovitele, ale hlavně výsledek této práce, výsledný produkt, v nejčastějším případě hmotný statek, kterého chce objednatel dosáhnout, čímž se smlouva o dílo vymezila oproti smlouvě služební (*locatio conductio operarum*), ve které je předmětem právě jen výkon práce. Římské právo také rozlišilo smlouvu o dílo od smlouvy kupní na základě toho, kdo poskytuje materiál na výrobu díla. Pokud materiál poskytuje zhotovitel, jedná se o smlouvu kupní, pokud objednatel, jedná se o smlouvu o dílo.

2.2 Středověk

Nemalý rozvoj zaznamenala smlouva o dílo i v době středověku díky rozvoji cechů, které si přísnými pravidly ohledně provádění specializované práce v oblasti řemesel a staveb, zajišťovaly alespoň regionální monopolní postavení.

„Zhotovení zboží na zakázku podle smlouvy o dílo bylo předně vymezeno oproti smlouvě trhové a to v souladu s dogmatem z dob římských tak, že za smlouvu o dílo bylo považováno zhotovení díla z materiálu, které zhotoviteli

¹ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 318.

k zapracování dodal objednatel. Za provedení díla ručil řemeslník (zhotovitel) celým svým majetkem i osobou a k jeho provedení byl povinen buď osobně (pokud výsledek měl být uměleckým dílem) nebo s pomocí svých řemeslníků, přičemž na kvalitu provedeného díla dohlížely cechy.²

Zvláštností v době středověku bylo zejména to, že mistrové jednotlivých cechů si nemohli shánět zakázky sami. Smlouva o dílo mohla vzniknout jen za předpokladu, že objednatel sám oslovil mistra příslušného cechu a o provedení díla zažádal. Z hlediska naší doby je to dosti nepochopitelné a nepraktické, ale musíme si uvědomit, že v době středověku nebyla konkurence tak početná, aby byli jednotliví mistři cechu nuceni svou nabídku inzerovat a na druhou stranu to zajišťovalo svým způsobem kvalitní a řádné provedení díla. Jedinou reklamou cechu tak byla již hotová práce.

2.3 Novověk

Středověké pojetí smlouvy o dílo se v podmínkách evropské kultury udrželo poměrně dlouho, ale s příchodem průmyslové revoluce a rozpadem dřívějšího cechovního uspořádání zaznamenala právní úprava tohoto smluvního typu podstatné změny.

První výrazná změna je spojena samozřejmě s rozpadem cechů a otevření řemeslné práce pro širší veřejnost. Už není podmínkou, že zhotovitelem může být pouze mistr cechu. Řemeslníci také mohou své služby inzerovat a shánět si zakázky sami.

S příchodem velkých kodifikací soukromého práva dochází také ke změně systematické klasifikace smlouvy o dílo, řazené dosud ke smlouvám nájemním. Právě v habsburské monarchii dochází v kodifikaci Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, v obecném zákoníku občanském, ke změně spočívající v zařazení smlouvy o dílo do rámce služebních kontraktů. V této skupině smluv stály vedle sebe smlouvy, které upravovaly nezávislou a závislou práci.

² LASÁKOVÁ, Dana. *Smlouva o dílo - Stavba na klíč*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/81648/pravf_m/?lang=en;id=204081. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy university. Vedoucí práce prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

2.4 Zákon č. 946/1811 Sb. ve znění účinném k 1. 1. 1925

Smlouva o dílo se ocitá vedle smlouvy služební. „*Obecný zákoník občanský v uvedeném znění definoval služební smlouvu a smlouvu o dílo v § 1151. Za smlouvu služební označil smlouvu, kterou se někdo zavázal konat po určitou dobu služby pro někoho jiného, za smlouvu o dílo pak smlouvu, kterou někdo převzal povinnost zhotovit dílo za odměnu*“³

Smlouva o dílo se odlišovala zejména v tom, že šlo o výkon nezávislé práce. Zhotovitel sám určoval jak a kdy pracovat a byl vázán pouze termínem určeným ke zhotovení díla.

Podrobnější úpravu smlouvy o dílo obsahoval § 1165 až 1171. Obecný zákoník občanský také odstraňuje pochybnosti v případech, kdy se zhotovitel zavazuje poskytnout i materiál na provedení díla. V § 1166 stanovil, že: „*Má-li ten, kdo převzal zhotovení nějaké věci, dodati k tomu látku, budiž smlouva v pochybnostech pokládána za trhovou smlouvu, dodá-li látku objednatel, budiž v pochybnostech pokládána za smlouvu o dílo.*“⁴ Je třeba upozornit, že tato úprava nedefinuje jasná kritéria pro rozlišení, pouze odkazuje na abstraktní výraz pochybnosti.

Úpravu týkající se odpovědnosti za vady díla nalezneme v § 1167 a příliš se od naší moderní úpravy neliší. Při podstatných vadách díla, které činí dílo neupotřebitelným, má objednatel právo odstoupit od smlouvy. Pokud vady nejsou podstatné nebo pokud objednatel nechce odstoupit od smlouvy v důsledku podstatných vad, může požadovat po zhotoviteli opravu díla nebo přiměřenou slevu. Právo odstoupit od smlouvy měl také zhotovitel a to v případech, kdy byla nutná součinnost objednatele. Zhotovitel musel nejdříve poskytnout objednateli lhůtu, ve které měl vykonat požadovanou součinnost. Marné uplynutí této lhůty opravňovala zhotovitele od smlouvy odstoupit.

³ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 4

⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 23

2.5 Zákon č. 141/1950 Sb.

Úprava smlouvy o dílo v z. č. 141/1950 se nachází v § 448 až 461. Tato úprava ještě nezná pojem zhotovitel, vypomáhá si opisem „ten, komu bylo dílo zadáno“.

Zákon v podstatě odpovídal moderní úpravě, až na určité odlišnosti. Například cenu díla, zákon mluví o odměně, si mohli strany ujednat jen v případech, pokud ji nestanovoval právní předpis. Splatnost odměny nastávala po dokončení díla, ale strany si ji mohly dohodnout odlišně. Pokud bylo dílo prováděno po částech, nebo pokud vyžadovalo značné náklady, mohl se zhotovitel domáhat přiměřené části odměny.

V případě odpovědnosti za vady na straně zhotovitele, umožňoval tento zákon objednateli od smlouvy odstoupit, pokud vady činily dílo neupotřebitelným nebo odporovaly smlouvě. Pokud objednatel od smlouvy neodstoupil, nebo byly vady jiného charakteru, mohl objednatel po zhotoviteli požadovat bezplatnou opravu, pokud by oprava neznamenal nepříjemně vysoké náklady. Pro opravu určil objednatel zhotoviteli lhůtu, pokud tato lhůta nebyla splněna nebo bylo zjevné, že zhotovitel vady neopraví, mohl objednatel od smlouvy odstoupit. Objednatel také mohl požadovat slevu na odměně.⁵

2.6 Zákon č. 109/1964

Z. č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník, který nabyt účinnosti dne 1. 7. 1964, ustanovení o smlouvě o dílo neobsahoval. V důvodové zprávě se hovořilo o tom, že smlouva o dílo je přežita a neodpovídá socialistickým vztahům, které vznikají při poskytování služeb. V části nazvané „Hospodářské závazky v investiční výstavbě a při dovozu a vývozu investičních celků, prací a výkonů“ však lze nalézt několik smluvních typů, které by vzhledem ke svému obsahu, šlo považovat za smlouvu o dílo. Společným jmenovatelem těchto smluv pak byla poměrně podrobná a přísně kogentní úprava.

⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 8-9

3 Smlouva o dílo dle úpravy nového občanského zákoníku

Zákon č. 89/2012 Sb., který nabude účinnosti od 1. 1. 2014, se vrací k původním koncepcím kodifikace soukromého práva v jediném zákoníku, což znamená, že přebírá také veškerou soukromoprávní úpravu dosud obsaženou v zákoně č. 513/1991 Sb. Obchodním zákoníku. Dle autorů prof. Dr. JUDr. Karla Eliáše a Mgr. Marka Svatoše „*nový zákoník definitivně opouští ideologii socialistického práva a reflektuje naopak současnou evropskou právní a kulturní konvenci.*“⁶

Právní úprava smlouvy o dílo bude od data 1. 1. 2014 v z. č. 89/2012 Sb. v části čtvrté, hlavě II, dílu 8, § 2586 až 2636. Tak je odstraněna dosavadní duální úprava s tím, že pokud je uzavíraná smlouva mezi podnikatelem a spotřebitelem, je nutné přihlídnout také k ustanovením upravující práva spotřebitele a spotřebitelské smlouvy dle § 1810 až 1867.

3.1 Podstatné náležitosti

Podstatné náležitosti smlouvy o dílo vyplývají z § 2586 odstavce 1, který praví, že: „*Smlouvou o dílo se zhotovitel zavazuje provést na svůj náklad a nebezpečí pro objednatele dílo a objednatel se zavazuje dílo převzít a zaplatit cenu.*“⁷ Z uvedené dikce lze vyvodit, že podstatnými náležitostmi jsou vymezení předmětu díla a cena díla, popřípadě způsob jejího určení.

Vedle těchto všeobecně známých náležitostí literatura uvádí i další náležitosti, jako například určení smluvních stran nebo závazek zhotovitele dílo provést a objednatele dílo zaplatit. Tyto další náležitosti se pak liší podle názorů jednotlivých autorů.⁸

⁶ MORÁVEK, Daniel. Nový občanský zákoník ovlivní podnikání. *Podnikatel.cz: Právo a zákony* [online]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/novy-obcansky-zakonik-podnikani/>
⁷ Z. č. 89/2012 Sb., § 2586 odst. 1

⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 28

3.1.1 Forma smlouvy o dílo

Zákon neupravuje formu smlouvy o dílo. Smlouva tedy může být uzavřena nejen písemně, ale i ústně či konkludentně. Písemná forma se však musí uzavřít vždy, když jedna ze smluvních stran o to požádá. Jiné než písemné uzavření smlouvy by však mohlo vést k tíživým komplikacím, zejména pak v případech, kdy se jedná o složité dílo, například stavbu. V tomto případě se písemná forma doporučuje a stejně tak písemně evidovat jakékoliv změny, výzvy a podobně.

3.1.2 Strany smlouvy

Strany smlouvy se nazývají zhotovitel, ten který se zavazuje provést dílo, a objednatel, ten který dílo zadává. Smlouva se určuje podle obsahu, takže nemusí být strany přímo nazvány jako zhotovitel a objednatel.

§ 2588 předvídá situaci, kdy existence smlouvy je bezvýhradně vázaná na existenci jedné ze smluvních stran. Záleží-li provedení díla na osobních vlastnostech zhotovitele, ztrátou jeho způsobilosti nebo jeho smrtí závazek zaniká. Může-li však dílo provést jeho právní nástupce, ustanovení o zániku závazku neplatí. V případě smrti objednatele zaniká závazek jen v případě, že se plnění závazku stane nemožným nebo zbytečným.

3.1.2.1 Práva a povinnosti zhotovitele

Základní povinností zhotovitele je provést dílo na vlastní náklad a nebezpečí, provést dílo ve sjednané době a není-li doba určena, pak v době obvyklé vzhledem k povaze díla.

Samotné provedení může zhotovitel vykonat osobně, nebo nechá dílo provést pod svým osobním vedením. Pokud však provedení díla není vázáno

na osobní vlastnosti zhotovitele, výše uvedené neplatí.⁹ Povinností zhotovitele je postupovat při provádění díla samostatně, ale pokud se ve smlouvě zaváže postupovat dle pokynů objednatele, je povinen se těmito pokyny řídit.

Zhotovitel musí postupovat s odbornou péčí, musí poskytnout věci potřebné k provedení díla, pokud smlouva nepraví něco jiného. Ohledně věcí, které poskytne objednatel, má zhotovitel povinnost být skladovatelem těchto věcí, opatrovat je s odbornou péčí a vyčlenit je od věcí svých.

Pokud jsou věci poskytnuté na provedení díla objednatelem pro provedení díla nevhodné, stejně tak i objednatelovy pokyny, je povinen zhotovitel na tuto skutečnost objednatele upozornit a provádění díla zastavit do té doby, dokud nebude o použití těchto věcí a pokynů rozhodnuto.

Vyskytne-li se situace, kdy není možno dílo provést nebo je provedení ztíženo v důsledku existence skrytých překážek, je zhotovitel povinen o tom objednatele informovat a navrhnout změnu díla.

Zhotovitel také musí umožnit objednateli kontrolu provádění díla. Jsou-li kontroly objednatele součástí smlouvy o dílo, je zhotovitel povinen objednatele na tyto kontroly zvat, popřípadě umožnit dodatečnou kontrolu, pokud řádná kontrola neproběhla s tím, že pokud se tak stalo z viny zhotovitele, je ten povinen nést náklady vzniklé dodatečnou kontrolou.

Zhotovitelovou zásadní povinností je také dílo řádně ukončit. Pokud provedení díla vyžaduje zkoušky, které mají ověřit řádné provedení díla, je zhotovitel povinen takové zkoušky zorganizovat a přizvat k nim objednatele, popřípadě umožnit objednateli dodatečnou zkoušku, pokud se z důvodu překážek, které nemohl objednatel odstranit, nemohl řádných zkoušek zúčastnit.

Ukončené dílo zhotovitel předá objednateli v dohodnutém místě. Pokud není místo, předání se provede v místě, které určí zákon. Místu předání se podrobněji věnuji v kapitole 4. Součástí předání je také předání veškerých dokladů a dokumentace k dílu náležející, a které jsou nutné k užívání výsledného díla.

⁹ Z. č. 89/2012 Sb., § 2589

Pokud alespoň jedna strana smlouvy požádá o provedení zápisu o předání nebo pokud jej předpokládá smlouva, tento zápis zhotovitel vyhotoví a podepíše.

Za věci, které zhotovitel k provedení díla od objednatele převzal, je povinen zhotovitel objednateli uhradit jejich cenu, popřípadě vrátit je objednateli, pokud nedošlo k jejich upotřebení a nahradit případně škodu na nich vzniklou.

V neposlední řadě je povinností zhotovitele také nést odpovědnost za vady díla.¹⁰

Stanovení termínu pro dokončení díla zákon nepřikazuje, je to však účelné. „Není-li doba plnění ujednána, provede zhotovitel dílo v době přiměřené jeho povaze. Má se za to, že je čas plnění ujednan ve prospěch zhotovitele.“¹¹
„V praxi se zřejmě bude tímto způsobem doba plnění určovat zejména pro potřeby případného sporu, ve kterém bude nutno řešit jako předběžnou otázku, zda se zhotovitel dostal do prodlení.“¹²

Zhotovitel však může provést dílo ještě před sjednaným termínem. V takovém případě je objednatel povinen dílo převzít, pokud není ve smlouvě uvedeno jinak.

§ 2609 z. č. 89/2012 Sb. upravuje institut svépomocného prodeje, který opravňuje zhotovitele dílo, pokud je jeho předmětem věc, vhodným způsobem prodat na účet objednatele, nepřevzme-li objednatel věc bez zbytečného odkladu poté, co bylo dílo dokončeno. Zhotovitel je však povinen objednatele o úmyslu dílo prodat informovat a poskytnout mu náhradní lhůtu k převzetí. Tato lhůta nesmí být kratší než jeden měsíc. Povinnost informovat objednatele je však prolomena v § 2609 odst. 2. V případě, kdy je objednatel neznámý, nebo jej nelze kontaktovat po dobu delší šesti měsíců, může zhotovitel dílo prodat i bez vyrozumění.

¹⁰ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 54 -56

¹¹ Z. č. 89/2012 Sb., § 2590, odst. 2

¹² ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 30

3.1.2.2 Práva a povinnosti objednatele

Základní povinností objednatele je zaplatit cenu za provedené dílo a toto dílo převzít. Objednatel je také povinen uhradit zhotoviteli náklady vynaložené na věci, které se zavázal obstarat sám a ani přes výzvu zhotovitele a určení náhradního termínu neobstaral. Objednatel také hradí náklady vzniklé přerušáním provádění díla, pokud se tak stalo v důsledku jeho nevhodných pokynů nebo nevhodné věci jím pro provedení díla obstarané. Náklady dodatečné kontroly hradí také objednatel, pokud se řádné kontroly nezúčastnil, stejně tak nese náklady i dodatečných zkoušek.

Objednatel je povinen provedené dílo převzít. Právě tato povinnost je velmi často předmětem soudních sporů, kdy majitel nechce dílo převzít, ale vady díla nejsou natolik podstatné, aby bylo možné odstoupit od smlouvy. Pokud jde o případy, kdy je předmět díla stavba, ty jednoznačně upravuje § 2628 z. č. 89/2012 Sb., který říká, že: „*Objednatel nemá právo odmítnout převzetí stavby pro ojedinělé drobné vady, které samy o sobě ani ve spojení s jinými nebrání užívání stavby funkčně nebo esteticky, ani její užívání podstatným způsobem.*“¹³ Tato úprava má zabránit situacím, kdy objednatel odmítá převzít stavbu například z důvodů špatně položené podlahové krytiny, poškrábaných oken, jiného barevného provedení určitých částí a podobně. Na druhou stranu se právě toto ustanovení může do budoucna stát základem sporů smluvních stran, kdy objednatel nebude chtít takové dílo převzít s tím, že vady neumožňují užívat dílo způsobem a za účelem, ke kterému je určeno.¹⁴ Bude tedy potřeba ve smlouvě dílo řádně a co nejpodrobněji definovat, stejně tak vyjádřit za jakých podmínek a za jakým účelem se dílo provádí.

¹³ Z. č. 89/2012 Sb.

¹⁴ Z vlastních zkušeností mohu například zmínit situaci, kdy moji rodiče stavěli dům. Projektant domu byl zároveň zhotovitelem a stavebním dozorem. Při realizaci projektu doporučil tento projektant velko-formátovou dlažbu, která sice patřila do kategorie těch dražších, ale její výhoda spočívala v tom, že dlažbu je možno položit tzv. bez spár. Rodičům se dlažba líbila, tak byla zavedena do projektové dokumentace. Bohužel při realizace v důsledku špatného dozoru řemeslníci najatí zhotovitelem dlažbu položili s klasickou spárou. Jedná se o estetickou vadu, která tedy nebrání v užívání díla, proto rodiče nemají právo odmítnout z tohoto důvodu převzetí díla. V tomto případě by se dalo uplatnit po převzetí díla s výhradami reklamační právo nebo ještě před převzetím na tuto vadu zhotovitele upozornit a požadovat její odstranění ještě v rámci realizace díla. Pokud by se v důsledku toho protáhnul termín dokončení a smlouva by žádnou úpravu řešící tuto situaci neobsahovala, dostal by se zhotovitel do prodlení. Odmítnutím převzetí by se však do prodlení dostal objednatel.

Co nejdříve po předání je objednatel povinen výsledek díla prohlédnout nebo zařídit jeho prohlédnutí. To je nová povinnost pro nepodnikatele, které se v současné době řídí stávající úpravou z. č. 40/1964 Sb., Občanského zákoníku, který povinnost dílo zkontrolovat neobsahuje. Pokud zhotovitel požaduje zápis o předání nebo jej předpokládá smlouva, pak takový zápis vyhotovit a podepsat.

Dle § 2593 z. č. 89/2012 Sb. má objednatel právo kontrolovat provádění díla. V případě, kdy objednatel při kontrole zjistí, že zhotovitel porušuje své povinnosti, může po něm požadovat zajištění nápravy a další provádění řádným způsobem. Pokud by zhotovitel nápravu nezajistil a nadále by pokračoval způsobem, který podstatně porušuje uzavřenou smlouvu, má právo objednatel od smlouvy odstoupit.

§ 2591 z. č. 89/2012 Sb. pak upravuje případy, kdy je nutná součinnost objednatele k provádění díla. Zhotovitel v takovém případě objednatele vyzve k poskytnutí součinnosti a poskytne mu pro to lhůtu. Nesplnění této povinnosti umožňuje zhotoviteli zajistit si náhradní plnění na účet objednatele a v případě, kdy na tuto možnost objednatele předem upozornil, také odstoupit od smlouvy.

Další práva a povinnosti objednatele vyplývají dle specifikace úpravy konkrétní smlouvy. Například, zaváže-li se objednatel poskytnout materiál na provedení díla, je jeho povinností tento materiál poskytnout bez zbytečného odkladu. Nedodržení této povinnosti nemá však za následek možnost odstoupení od smlouvy, pouze opravňuje zhotovitele potřebný materiál zajistit na účet objednatele.

3.2 Předmět

Předmět smlouvy můžeme rozdělit na dvě kategorie, na předmět přímý a nepřímý. Přímým předmětem smlouvy o dílo se rozumí výkon nějaké činnosti ze strany zhotovitele, jejíž charakter se liší v závislosti na výsledku, tedy na nepřímém předmětu smlouvy.¹⁵

¹⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 23

§ 2587 z. č. 89/2012 Sb. stanoví, že: „Dílem se rozumí zhotovení určité věci, nespadá-li pod kupní smlouvu, a dále údržba, oprava nebo úprava věci, nebo činnost s jiným výsledkem. Dílem se rozumí vždy zhotovení, údržba, oprava nebo úprava stavby nebo její části.“¹⁶

Z výše uvedeného tak vyplývá, že předmětem smlouvy o dílo může být:

- zhotovení určité věci, které ovšem nespadá pod smlouvu kupní
- montáž věci
- údržba věci
- oprava věci
- úprava věci
- jakákoliv činnost, jejíž výsledek lze hmotně zachytit¹⁷

K odlišení smlouvy o dílo a kupní smlouvy stále platí pravidlo platné již ve starém římském právu. Pokud tedy materiál potřebný k provedení díla obstará objednatel, jedná se o smlouvu o dílo, pokud materiál obstará zhotovitel, nebo je poskytnut z jeho zásob, jedná se o smlouvu kupní. V moderní společnosti však nenastávají takto jednoznačné případy. V takových případech rozhoduje zjednodušeně řečeno hodnota vynaložené práce. Pokud tedy tato hodnota převyšuje celkové materiálové náklady, bude se jednat o smlouvu o dílo. Stejně tak se bude jednat o smlouvu o dílo, pokud předmět závazku bude také zahrnovat montáž zhotovené věci.

V případě montáže, údržby, opravy či úpravy se bude jednat o smlouvu o dílo vždy, bez ohledu na to, kdo materiál poskytne. Nedochozí totiž k vyhotovování nové věci, primární je v těchto případech činnost, práce a její hodnota, která vede k provedení výsledného díla.

V případě stavby se bude jednat o smlouvu o dílo také ve všech případech, tedy zhotovení, úpravy, opravy a podobně, bez ohledu na původ materiálů použitých k provedení díla.¹⁸

¹⁶ Z. č. 89/2012 Sb., § 2587

¹⁷ MACHÁČKOVÁ, Marta. *Smlouvy a jejich náležitosti: [vybrané typy smluv s komentářem]*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2003, s. 166

¹⁸ MACHÁČKOVÁ, Marta. *Smlouvy a jejich náležitosti: [vybrané typy smluv s komentářem]*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2003, s. 166

Z. č. 89/2012 Sb. v § 2631 až 2635 upravuje případy, kdy byla uzavřena smlouva o dílo s nehmotným výsledkem. Jedná se o výsledky činnosti, které jsou předmětem práva průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví.

3.3 Cena

Cena díla patří mezi podstatné náležitosti smlouvy o dílo. Ve smlouvě samotné však postačí místo určení ceny způsob, jakým se cena vypočítá, popřípadě může smlouva obsahovat ustanovení o tom, že strany se dohodly uzavřít smlouvu bez dohody o ceně.¹⁹

Povinnost zaplatit cenu za dílo nese objednatel a dle § 2610 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. vzniká zhotoviteli právo na zaplacení provedením díla, tedy jeho řádným ukončením a předáním objednateli. V případech, kdy je dílo přejímáno po částech, platí objednatel cenu za každou část vždy po jejím provedení.

Cena díla může být určena pevnou částkou nebo odkazem na rozpočet, který se uplatňuje zejména v případech, kdy cena dosahuje větších částek a provedení díla je dlouhodobějšího charakteru, například u staveb. Pokud je cena určena odhadem, může nastat situace, kdy reálná cena převyšuje cenu odhadnutou. V takovém případě má zhotovitel povinnost tuto skutečnost bez zbytečného odkladu sdělit objednateli s odůvodněním určení nové ceny. Pokud tuto povinnost zhotovitel nesplní, z. č. 89/2012 v § 2612 odst. 1 sankcionuje toto porušení tak, že nepřizná zhotoviteli právo na zaplacení rozdílu v cenách. Pokud zhotovitel svou povinnost splnil a objednatele řádně informoval, má objednatel právo odstoupit od smlouvy s tím, že má-li z dosavadního plnění zhotovitele prospěch, je povinen zaplatit poměrnou část z ceny. Pokud objednatel nereaguje, má se za to, že se zvýšením ceny souhlasí.

Specifikace při určení ceny rozpočtem řeší § 2620 a 2621 z. č. 89/2012 Sb.. Podmínkou určení ceny rozpočtem je, že rozpočet musí být součástí smlouvy nebo musí být objednateli znám do doby než je smlouva uzavřena. Tento

¹⁹ MAREK, Karel. *K obchodním závazkovým vztahům*. Brno: Masarykova univerzita v Brně - právnická fakulta, 1993, s. 92

způsob zvyšuje jistotu obou stran a posiluje jejich vzájemnou důvěru. Na jedné straně dostává zhotovitel průběžně prostředky na provádění díla, tudíž se snižuje šance vyčerpání zdrojů a následné platební neschopnosti a zajišťuje si tak, že v případě platební neschopnosti objednatele bude jeho pohledávka alespoň částečně uhrazena. Na straně druhé má objednatel možnost kontrolovat provádění díla.

Je-li rozpočet ve smlouvě úplný, nemůže, stejně jako v případě pevné ceny, ani objednatel ani zhotovitel žádat změnu ceny proto, že si dílo vyžádalo jiné úsilí nebo náklady, než se původně předpokládalo. *„Zhotovitel má při zpracování rozpočtu zahrnout do ceny veškeré práce, které povedou k dosažení díla. Při dodržení odbornosti, která se u něho předpokládá, je rozpočet rozpočtem úplným, pokud ze smlouvy (výslovně nebo z jejího smyslu) nevyplývá, že zhotovitel nezaručuje jeho úplnost. Je-li rozpočet úplný, má zahrnovat vše, co se díla týká. Zhotovitel při jeho překročení nemůže požadovat přiměřené zvýšení ceny a zisku, pokud se při provádění díla projeví potřeba provést práce nezahrnuté do rozpočtu, jestliže je mohl při uzavírání smlouvy předvídat. Nezaručuje-li zhotovitel úplnost rozpočtu, pak se může domáhat přiměřeného zvýšení ceny. To však jen tehdy, pokud se při provádění díla objeví potřeba dalších činností (nezahrnutých do rozpočtu), a jen u těch výkonů, které při uzavírání smlouvy předvídat nemohl.“*²⁰

Pokud nastane situace, kdy je cena určena dle rozpočtu a dojde k jejímu zvýšení za předpokladu, že rozpočet byl určen s výhradou jeho neúplnosti nebo nezávaznosti, nemusí objednatel se zvýšením ceny souhlasit. V takovém případě má právo zhotovitel dle § 2622 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. se obrátit na soud, aby zvýšení ceny autoritativně určil. Zhotoviteli však nárok na zvýšení ceny může zaniknout, pokud o zvýšení ceny neinformoval objednatele bez zbytečného odkladu. Pokud dojde ke zvýšení ceny o více jak 10 %, má právo objednatel bez zbytečného odkladu odstoupit od smlouvy.

²⁰ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 318

4 Předání díla jako předpoklad vzniku odpovědnosti za vady

Povinností zhotovitele je dílo řádně ukončit a předat jej objednateli. Akt předání má za následek zejména přechod vlastnického práva ze zhotovitele na objednatele, pokud už nenabyl objednatel vlastnické právo dříve (§ 2608 odst. 2 z. č. 89/2012 Sb.), ale také vznik odpovědnosti zhotovitele za vady díla. Předání je hlavní podmínkou vzniku odpovědnosti zhotovitele za vady díla. Bez předání taková odpovědnost vůbec vzniknout nemůže, v takovém případě by mohla vzniknout pouze odpovědnost za škodu, prodlení nebo povinnost zaplatit smluvní pokutu.²¹ To potvrzuje i judikatura Nejvyššího soudu.²² Je nutno nezaměňovat výrazy řádně ukončit a provést dílo bez vad. Zákon předpokládá i vadné provedení díla, což je další podmínkou toho, aby vznikla zhotoviteli odpovědnost za vady díla. Pokud by zákon tuto skutečnost nepředpokládal, nenesl by zhotovitel za vady žádnou odpovědnost. *„Kdyby za splnění smlouvy bylo považováno jen plnění bez vad, vznikla by nežádoucí právní nejistota pro případ, kdy se po jeho předání objeví vady díla.“*²³ Citovaná fráze však není úplně přesná. Předáním díla zanikne závazek jeho splněním, jen pokud dílo nemá vady. Splnění závazku není vázáno na předání díla, ale na provedení díla bez vad. Pokud se po předání vyskytnou na díle vady, za které nese odpovědnost zhotovitel, závazek provést dílo bez vad stále trvá.

4.1 Řádné ukončení díla

Řádné ukončení díla lze rozdělit na dvě složky, dvě povinnosti, které musí být splněny. Jsou to náležité provedení díla a jeho dokončení.

Náležité provedení díla znamená odborný postup zhotovitele při provádění díla, využití běžných a kvalifikovaných postupů, řídit se pokyny objednatele, řídit se právními předpisy a technologickými postupy. Pokud nejde o osobní

²¹ DOLEŽAL, Tomáš. Odpovědnost za vady díla. *Časopis Všechno* [online]. 2012 Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2012/03/odpovednost-za-vady-dila/>

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. června 2004, sp. zn. 29 Odo 1067/2003

²³ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 327

provádění práce na díle, zajistit, aby osoby, které dle příkazů a pod dohledem zhotovitele práci vykonávají, byly k tomu odborně způsobilé.

Druhou povinností je dokončení díla, čímž se má na mysli dovedení díla do takového stadia, které smlouva předpokládá. Pokud smlouva výsledné dílo nespécifikuje, tak se za dokončené dílo považuje takové dílo, které se hodí pro sjednaný nebo obvyklý účel.

4.2 Předání

Podmínky předání díla se většinou upravují v samotné smlouvě o dílo. Pokud ve smlouvě taková úprava chybí, řídí se předání dle zákona. Má-li být předána věc movitá, řídí se podmínky obdobně dle ustanovení o kupní smlouvě (§ 2608 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb.).

Předání se skládá z povinnosti dílo předat na náležitém místě a povinnosti vyzvat objednatele k jeho převzetí.²⁴ Jak zmiňuji výše, v případě movité věci je třeba se řídit ustanoveními o kupní smlouvě, tedy § 2087 až 2094 z. č. 89/2012 Sb. Zhotovitel splní povinnost dílo předat tak, že umožní objednateli s věcí nakládat. Věc je možno také předat odesláním. V takovém případě se za moment předání bere odevzdání věci přepravci za předpokladu, že zásilka je označena zjevně a dostatečně jako zásilka pro objednatele. V opačném případě nastane moment předání až ve chvíli, kdy věc předá dopravce objednateli.

„Jestliže smlouva nestanoví místo předání a ani povinnost zhotovitele odeslat předmět díla, uskutečňuje se předání v místě, v němž se podle smlouvy mělo dílo provádět. Není-li toto místo ve smlouvě určeno, uskutečňuje se předání v místě, o němž objednatel věděl nebo musel vědět v době uzavření smlouvy, že v něm bude zhotovitel dílo provádět.“²⁵

²⁴ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 328

²⁵ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 70

Pokud nelze určit způsob a místo předání, podle výše uvedených zásad, má se za to, že předání se uskuteční v místě, kde má zhotovitel své bydliště, sídlo nebo místo podnikání.

Na rozdíl od dosud účinného z. č. 513/1991 Sb. Obchodního zákoníku, který místo podmínky předání řešil poměrně podrobně v § 554 a 555, je z. č. 89/2012 Sb. v této věci snad až příliš strohý. Dokonce ani odkaz na ustanovení o kupní smlouvě v § 2608 neřeší všechny situace a tak je třeba se řídit ustanoveními upravující obecný zánik závazku splněním, konkrétně § 1954 a následujícími o místě plnění.

Povinností objednatele je dílo prohlédnout, zkontrolovat z důvodu existence zjevných vad, na základě toho objednatel dílo přebírá buď s výhradami, nebo bez výhrad. Tuto situaci předpokládá § 2605 z. č. 89/2012 Sb. zejména pak odst. 2, který stanoví, že pokud objednatel převezme dílo bez výhrad, ztrácí tak právo u soudu domáhat se odpovědnosti zhotovitele právě za zjevné vady, pokud zhotovitel uplatní námitku pozdě uplatněného práva.

5 Vady díla

§ 2615 odst. 1 z. č. 89/2012 jednoznačně stanoví, že vadné dílo je takové, které neodpovídá smlouvě. Předmět díla se tedy liší od výsledku, který předpokládala uzavřená smlouva o dílo. Proto je velmi důležité v každé uzavírané smlouvě o dílo výsledné dílo náležitě a do podrobností specifikovat, aby bylo možné případné vady definovat. Odst. 2 téhož § 2615 dále odkazuje ohledně práv objednatele na ustanovení o kupní smlouvě.

Ze zákona vyplývá, že vady mohou být dvojího druhu, vady právní a vady faktické. Předmět díla má právní vady, pokud k němu uplatňuje právo jiná třetí osoba. Nejedná se však o vadu, pokud o takovém právu třetí osoby objednatel věděl nebo vědět měl. Nejedná-li se o vadu právní, jde o vadu faktickou. Faktické vady jsou vady týkající se způsobu provedení, kvality práce, materiálů, počtů a podobně.

Vady můžeme vedle dělení na právní a faktické také dělit například podle jejich závažnosti na bagatelní a podstatné, dále třeba na vady opravitelné a neopravitelné. Zvláště dělení na opravitelné a neopravitelné vady má pak význam pro objednatele při uplatňování jednotlivých nároků.

5.1 Faktické vady

Výše zmíněná definice vady díla dle § 2615 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb., tedy že dílo má vadu, neodpovídá-li smlouvě, vzbuzuje otázku, co tedy vadou díla vlastně je. JUDr. Zbyněk Pražák ve své publikaci Smlouva o dílo k tomu dodává, že za faktické vady lze považovat:

- *„Jestliže dílo spočívá ve zhotovení věci, je vadné i tehdy, pokud se jakost a provedení předmětu díla nehodí pro účel stanovený ve smlouvě, popřípadě pro účel, ke kterému se takový předmět díla zpravidla užívá.*
- *Vadou je vždy též provedení díla v jiném rozsahu, než vyplývá ze smlouvy. To jsou zejména nedodělky, ale samozřejmě i provedení jiných prací na díle, které nebyly předmětem smlouvy.*

- *Vadou díla je i nesplnění termínu zhotovení díla.*²⁶

O tom, zda lze pozdní plnění považovat za vadu díla by se dalo polemizovat. § 324 odst. 1 z. č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku, požaduje pro zánik závazku jeho splněním řádné a včasné plnění, ale hned odst. 2 zmírňuje dikci předešlého odstavce a umožňuje plnit pozdně za předpokladu, že závazek nezanikl odstoupením od smlouvy. Z. č. 89/2012 Sb. v § 1908 odst. 2 obsahuje podobnou úpravu jako zmíněný § 324 odst. z. č. 513/1991 Sb.. Smlouva o dílo se však bude řídit úpravou obsaženou v § 1914 z. č. 89/2012 Sb., neboť zde se jedná o plnění za úplatu.²⁷ Navazující § 1916, který definuje vadné plnění, pozdní plnění vůbec nezmiňuje.

Faktické vady díla lze dále členit na:

- a) Vady jakosti a provedení
- b) Vady množství
- c) Vady obalu a jiných opatření pro přepravu
- d) Vady dokladů potřebných pro užívání věci²⁸

Toto dělení vyplývá z ustanovení o vadách předmětu koupě při uzavření kupní smlouvy v z. č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku, § 420 až 422 a § 426 a stejně tak v novém občanském zákoníku, z. č. 89/2012 Sb. v § 2095 až 2098.

ad a) § 2095 říká, že: „*Prodávající odevzdá kupujícímu předmět koupě v ujednaném množství, jakosti a provedení. Nejsou-li jakost a provedení ujednány, plní prodávající v jakosti a provedení vhodných pro účel patrný ze smlouvy; jinak pro účel obvyklý.*“²⁹ Smluvní ujednání má v tomto případě přednost. Problémům se dá předcházet už při uzavírání smlouvy, tedy při sestavování obsahu smlouvy. Předmět díla by měl být vždy specifikován, vymezen tak, aby nevznikaly pochybnosti, což je zároveň i podstatnou náležitostí smlouvy o dílo. V praxi je však obvyklé, že objednatel, s trochou nadsázky, v podstatě neví, co přesně chce. Pokud je zhotovovaná věc

²⁶ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 89

²⁷ Z. č. 89/2012 Sb., § 1914 odst. 1: „*Kdo plní za úplatu jinému, zavázán plnit bez vad s vlastnostmi vymíněnými nebo obvyklými tak, aby bylo možné použít předmět plnění podle smlouvy, a je-li stranám znám, i podle účelu smlouvy.*“

²⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 99

²⁹ Z. č. 89/2012 Sb. § 2095

složitější, těžko bude objednatel rozumět tomu, jaký materiál kde použít a podobně, odbornost se vyžaduje na straně zhotovitele. Pokud zhotovitel neprovede dílo v jakosti odpovídající účelu použití zhotovované věci zjevného ze smlouvy, jde o vadu díla, přestože ve smlouvě nebude jakost díla řešena.

Jakost zhotovované věci je však ještě vázaná na z. č. 22/1997 Sb., O technických požadavcích na výrobky, z jehož § 1 vyplývá, že se tento zákon vztahuje na výrobky, které by mohly ve větší míře ohrozit zdraví nebo bezpečnost osob, majetek nebo životní prostředí, popřípadě jiný veřejný zájem. Stejně tak je nutno brát v úvahu z. č. 102/2001 Sb., O obecné bezpečnosti výrobků, „jehož účelem je zajistit, v souladu s právem Evropských společenství, aby výrobky uváděné na trh nebo do oběhu byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví pro spotřebitele bezpečné.“³⁰ V případě, kdy by bylo smluvní ustanovení v rozporu se jmenovanou právní úpravou, nemělo by to za následek neplatnost smlouvy, ale pouze by se takovéto ustanovení nepoužilo.

ad b) § 2095 z. č. 89/2012 Sb. přikazuje odevzdání v ujednaném množství. Pro případy, kdy množství je určeno jen přibližně, což může být ve smlouvě přímo řečeno nebo to vyplývá z povahy předmětu, určí přesné množství zhotovitel s tím, že odchylka nesmí přesáhnout pět procent množství určeného ve smlouvě.

ad c) Vadu předmětu plnění spočívající v obalu/zabalení řeší § 2097 z. č. 89/2012 Sb. Na první pohled by se mohlo zdát, že nejde o vadu díla v pravém slova smyslu, ale opak je pravdou. Pokud by zhotovitel dílo odeslal a špatně jej zabalil, objednatel spíše uplatní právo na náhradu škody, protože by se skutečně nejednalo o vadu díla a objednateli by pak nepříslušel nárok z vadného provedení díla, ale například v situaci, kdy objednatel požaduje vyhotovení vícero věcí a přitom každou zabalit zvlášť, třeba pro účely dalšího prodeje a tato skutečnost je zanesena i do smlouvy o dílo, pak zhotovitel plnil vadně, pokud by zhotovené věci poslal zabalené dohromady v jedné krabici.

ad d) § 2099 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. říká, že: „*Věc je vadná, nemá-li vlastností stanovené v § 2095 a 2096. Za vadu se považuje i plnění jiné věci. Za vadu se považují i vady v dokladech nutných pro užívání věci.*“³¹ Doklady

³⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 101

³¹ Z. č. 89/2012 Sb. § 2099 odst. 1

nutné pro užívání věci jsou zejména nejrůznější manuály, návody, pokyny k údržbě a podobně. Konkrétněji budou tyto doklady vymezeny v samotné smlouvě o dílo, popřípadě je vymezuje z. č. 634/1991 Sb., O ochraně spotřebitele.³²

Pokud ze smlouvy nevyplývá něco jiného, budou vadou díla i tzv. vícepráce, pokud nebyly následně ve smlouvě reflektovány, protože dle § 2615 odst. 1 se bude de facto jednat o rozdílnost mezi reálným provedením díla a předpokládaným výsledkem ve smlouvě. Proto je třeba vždy na toto pamatovat a náležitě upravit smlouvu v případech, kdy si dílo vícepráce vynutí. Dalším možným řešením by bylo využití smluvní volnosti a stanovit ve smlouvě výjimku, podle které se nebude § 2615 odst. 1 na vícepráce vztahovat.

5.2 Právní vady

Podmínkou provedení a ukončení díla je, že objednatel může následně předmět díla po předání nerušeně užívat, pokud není ve smlouvě ujednáno něco jiného. Právní vady jsou takové vady díla, kdy k předmětu díla uplatňuje právo třetí osoba, nebo pokud dílo neodpovídá podmínkám oprávněnosti dle veřejnoprávních předpisů, zejména půjde nejčastěji o stavební zákon a jeho prováděcí předpisy. Pochybnosti mohou také nastat v případech otázky vlastnictví k předmětu díla u tzv. subdodávek, kdy zhotovitel díla uzavírá například kupní smlouvu nebo smlouvu o dílo s dalším subjektem, za účelem zajištění materiálu nebo práce na díle. Vlastnictví ze subdodávky přechází na osobu, která je objednala (v tomto uvažovaném příkladě tedy zhotovitel původního díla) až jejím zaplacením. Zhotovitel však subdodávku uhradí až poté, co dílo předá objednateli a obdrží za něj platbu. V takovém případě jde o právní vadu, protože zhotovitel nemohl předáním převést vlastnické právo na objednatele v celém rozsahu. Paradoxem je pak, že popsaná situace je poměrně běžnou praxí a dochází tak vždy k vadnému plnění.

Právních vad a jejich dalších variant je celá řada, proto je dobré při komplikovaných smlouvách o dílo přizvat experta, který se v dané problematice

³² ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 102

vyzná a na základě svých znalostí a zkušeností dokáže nejčastější komplikace předvídat.

5.3 Odpovědnost za vady

§ 2617 z. č. 89/2012 Sb. stanoví, že právo objednatele z vadného díla zakládá vada, kterou má dílo při přechodu nebezpečí škody na objednatele, byť se projeví až později. V tomto případě se dá mluvit o odpovědnosti objektivní. Je třeba upozornit, že ač většinou přechází nebezpečí škody na objednatele předáním, nemusí tomu tak být vždy. Pokud přechází nebezpečí škody až po předání, je rozhodující právě tento moment. Toto právo objednatele zakládá i vada vzniklá později, kterou způsobil svým jednáním zhotovitel. Například se zhotovitel rozhodne postupovat jiným než běžným postupem v domnění, že tak to bude lepší nebo rychlejší. Zde se jedná o odpovědnost subjektivní.³³ V tomto případě nese důkazní břemeno vždy objednatel, který musí prokázat příčinnou souvislost mezi vzniklou vadou a jednáním zhotovitele.³⁴

Dle § 2619 odst. 2 z. č. 89/2012 Sb. může dát zhotovitel také záruku za jakost díla, čímž se zavazuje, že dílo bude po určitou dobu způsobilé k použití pro obvyklý účel. Pokud však vadu způsobil vnější událost, záruka se na tuto skutečnost nevztahuje.

Odpovědnost zhotovitele za vady však nevznikne v případě, kdy je do díla zapracován nevhodný materiál, který obstaral objednatel a i přes výzvu zhotovitele a upozornění o nevhodnosti takového materiálu trval na jeho zpracování, což platí obdobně i o nevhodných příkazech ze strany objednatele. V takovém případě je zhotovitel povinen svou práci přerušit. Pokud bude objednatel trvat na svém, má právo zhotovitel na písemné potvrzení takového příkazu. Pokud zhotovitel dodržel výše popsany postup, tedy upozornil objednatele na nevhodnost a objednatel přesto trval na svém příkazu/materiálu,

³³ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 331

³⁴ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 101

za vady díla z toho vzniklé nenese zhotovitel odpovědnost (§ 2594 z. č. 89/2012).

5.4 Odpovědnost ze záruky

Zhotovitel se může ve smlouvě zavázat, že dílo si udrží určité vlastnosti nebo že bude věc způsobilá pro obvyklé použití po určitou dobu. Dochází tak k rozšíření dvouleté zákonné lhůty stanovené v § 2618 z. č. 89/2012 Sb. a pětileté u staveb dle § 2629 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. Tato záruční doba počíná běžet předáním díla.³⁵

Právo objednatele ze záruky se však nevztahuje na případy, kdy vadu způsobila vnější událost, pokud není vada způsobena jednáním nebo opomenutím zhotovitele.

³⁵ Z. č. 89/2012 Sb., § 2619

6 Oznámení vad

Aby bylo zachováno objednatelovo právo z odpovědnosti vad díla zhotovitele, je povinen tyto vady zhotoviteli oznámit. Na to pamatuje § 2618 z. č. 89/2012 Sb. který stanoví, že: „*Soud nepřizná objednateli právo z vadného plnění, neoznámí-li objednatel vady díla bez zbytečného odkladu poté, kdy je zjistil nebo při náležité pozornosti zjistit měl, nejpozději však do dvou let od předání díla, a namítne-li zhotovitel, že právo bylo uplatněno opožděně.*“ Lhůta je dále modifikována v § 2629 odst. 1 pro případy, kdy je předmětem díla stavba tak, že tato lhůta činí pět let.

Jedná-li se však o vadu, o které zhotovitel věděl nebo měl vědět již v době předání díla a objednatel na tuto vadu neupozornil, má objednatel právo z vadného plnění k této vadě neomezené. Půjde zejména o případy špatného technologického postupu.³⁶

Doc. JUDr. Ivana Štenglová ve své publikaci „Smlouva o dílo“ řeší zajímavou otázku ohledně lhůt pro oznámení vad. Otázka se týká situace, kdy je předmětem díla projekt, na jehož základě má být postavena stavba. Cituji její názor: „*V diskuzích se často setkávám s názory, že vzhledem k tomu, že „projekt není stavbou“, uplatní se pro jeho zpracování dvouletá doba odpovědnosti. S tímto závěrem nesouhlasím. Soudím, že posuzované ustanovení je třeba vykládat tak, že se pětiletá doba odpovědnosti týká všech případů, kdy zhotovitel na základě smlouvy o dílo poskytuje plnění, které je určeno pro stavbu.*“³⁷ Na tuto situaci pamatuje v z. č. 89/2012 Sb. § 2629 odst. 1, který právě upravuje dobu odpovědnosti na pět let u staveb. Poslední věta tohoto § říká, že: „*Totéž platí o skryté vadě projektové dokumentace a jiných obdobných plněních.*“³⁸

³⁶ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 332

³⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 106

³⁸ Z. č. 89/2012 Sb., § 2629 odst. 1

6.1 Námitka opožděně uplatněného práva

Tato námitka ve své podstatě umožňuje zhotoviteli zbavit se odpovědnosti za vady díla. Nejčastěji se bude jednat o případy v souvislosti s tzv. zjevnými vadami, tedy vadami, které jsou zjevné i laikovi, a v případech, kdy je vada oznámena po lhůtě, kterou pro tento úkon stanovuje zákon.

Opět se vrátíme k momentu předání díla, kdy objednatel přebírá dílo s výhradami nebo bez výhrad. Převzetí díla bez výhrad znamená, že dílo postrádá zjevné vady, tudíž je vyloučeno následně takové vady reklamovat (§ 2605 odst. 2 z. č. 89/2012).

Vůle objednatele, zda přebírá dílo bez výhrad nebo s výhradami, je zachycena v předávacím protokolu. Existenci předávacího protokolu zákon nepřikazuje, jde však o běžnou praxi, která posiluje právní jistotu obou subjektů smlouvy.

„Praxe žije často v představě, že objednatel musí provést prohlídku díla před jeho předáním. Takovou povinnost objednatel ze zákona nemá; k průběžné smluvené kontrole, která probíhá před předáním díla, je objednatel oprávněn. Objednatel je však povinen předmět díla prohlédnout nebo zařídit jeho prohlídku co možná nejdříve po jeho předání.“³⁹

³⁹ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 331

7 K jednotlivým nárokům

§ 2615 odst. 2 z. č. 89/2012 Sb. odkazuje ohledně práv objednatele z vadného plnění na ustanovení o kupní smlouvě s tím, že však není oprávněn požadovat provedení náhradního díla, jestliže předmět díla vzhledem k jeho povaze nelze vrátit nebo předat zhotoviteli.⁴⁰ Ustanovení o právech z vadného plnění nalezneme v § 2099 až 2112.

Vady dle výše zmíněných ustanovení zákon dělí na vady vzniklé podstatným porušením smlouvy a vady vzniklé nepodstatným porušením smlouvy. Otázku, co je podstatné porušení smlouvy o dílo by měla řešit samotná smlouva, pokud však takové ustanovení smlouva neobsahuje, definuje podstatné porušení smlouvy zákon v § 2002 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. jako porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvídala.⁴¹ Pokud tedy porušení nespĺňuje tuto zákonnou definici, nebo definici uvedenou ve smlouvě, jedná se o porušení nepodstatné.⁴² Jak je ze zákonné definice patrné, je při rozhodování o tom, zda jde nebo nejde o podstatné porušení smlouvy, důležité to, co vedlo strany k uzavření smlouvy a za jakých podmínek, co mohli a nemohli předvídat, zejména pak z jakých předpokladů a podmínek vycházel zhotovitel. Právě proto, že není možné vědět, co si myslí druhý a v praxi se takový stav jen těžko dokazuje, je potřeba vše náležitě upravit ve smlouvě. K lepšímu porozumění této situace uvádí ve své publikaci „Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka“ pan JUDr. Zbyněk Pražák následující příklad: Objednatel se rozhodl rozšířit výrobu výstavbou nových výrobních hal na popud konkurence, která svou výrobu také rozšiřuje. Pokud by nestihnul svou výrobu rozšířit dřív, ztrácí toto jednání smysl, protože by nesehnal odbyť. Uzavře tedy smlouvu o dílo o výstavbě potřebných zařízení, jenže svůj záměr předběhnout konkurenci do smlouvy nepromítne z důvodu obav, že by byl vyzrazen, místo toho smlouva obsahuje standardní úpravu s běžnými sankcemi za pozdní zhotovení díla. Zhotovitel tedy neví, že na pozdním plnění by objednatel neměl zájem

⁴⁰ Z. č. 89/2012 Sb., § 2615 odst. 2

⁴¹ Z. č. 89/2012 Sb., § 2002 odst. 1

⁴² PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 102

a v takovém případě, kdyby věděl, že bude plněno pozdě, by smlouvu neuzavřel. Nejedná se tedy o podstatné porušení smlouvy. Kdyby však objednatel ve smlouvě tuto skutečnost definoval, pak by se o podstatné porušení smlouvy jednalo.⁴³

S každou takto vzniklou skupinou vad jsou spojeny jiné nároky, respektive u vad vzniklých podstatným porušením smlouvy zákon přiznává více nároků, čímž v této situaci posiluje postavení objednatele.

§ 2106 z. č. 89/2012 Sb. přiznává objednateli čtyři nároky při vadách vzniklých podstatným porušením smlouvy. S přihlédnutím k potřebám smlouvy o dílo jsou to:

- a) Odstranění vady novým provedením díla nebo provedení v chybějícím rozsahu.
- b) Oprava věci.
- c) Přiměřená sleva z ceny díla.
- d) Odstoupení od smlouvy.

Objednatel si zvolí jeden z nároků, které mu zákon přiznává a sdělí jej zhotoviteli při oznámení vady nebo bezprostředně poté. Takovouto volbu již nelze změnit, pokud by s tím nesouhlasil zhotovitel. Existují však výjimky. Objednatel může změnit již uplatněný nárok v případě, pokud požadoval opravení věci a později se ukáže, že vada je neopravitelná. Další výjimkou je případ, kdy zhotovitel v přiměřené lhůtě vady neodstraní či oznámí objednateli, že je nemíní odstranit, může objednatel požadovat místo dříve zvoleného nároku přiměřenou slevu z ceny díla nebo může od smlouvy odstoupit.

Pokud objednatel včas neoznámí zvolený nárok zhotoviteli, ztrácí tak nároky z vadného plnění při podstatném porušení smlouvy a zůstávají mu pouze nároky z vadného plnění při nepodstatném porušení smlouvy, které se řídí ustanovením § 2107 z. č. 89/2012 Sb.⁴⁴

U vad vzniklých v důsledku nepodstatného porušení smlouvy zákon přiznává objednateli pouze dva nároky, a to přiměřenou slevu z ceny díla a opravu věci.

⁴³ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 103

⁴⁴ Z. č. 89/2012 Sb., § 2106 odst. 3

I v tomto případě platí, že objednatel nemůže libovolně měnit své nároky bez souhlasu zhotovitele, pokud už jednu z možností uplatnil. Zhotovitel však může ještě před tím, než objednatel uplatní nějaký nárok, vadu odstranit dodáním chybějícího plnění nebo odstranit právní vady svého plnění, vady může opravit nebo zhotovit věc novou, pokud tak nezpůsobí objednateli nepřiměřené náklady. Zhotovitel tedy může dle svého uvážení odstranit vadu vhodným způsobem nezávisle na vůli objednatele, ale jakmile objednatel jeden z nároků uplatní, je tím zhotovitel vázán.

Do té doby, než budou vady odstraněny, nemusí objednatel platit část ceny díla, která by odpovídala zhruba výši přiměřené slevy z ceny díla.

Dále se budu podrobněji věnovat některým nárokům z vadného plnění.

7.1 Nové provedení díla

Jak bylo řečeno, tento nárok je přiznán objednateli v případě, kdy vady díla vycházejí z podstatného porušení smlouvy. Tento nárok však nelze uplatnit v případě, kdy předmět díla vzhledem k jeho povaze nelze vrátit nebo předat zhotoviteli, což je typické například pro stavby. Při novém zhotovení díla tedy vzniká objednateli povinnost dle § 2109 z. č. 89/2012 Sb., tedy vrátit zhotoviteli vadný předmět díla. Nesplnění této povinnosti by znamenalo na straně objednatele bezdůvodné obohacení.

Vadné dílo nemusí být vráceno ve stavu, který by odpovídal stavu v době předání díla, pokud takto změněný stav není způsobem jednáním nebo opomenutím objednatele, nebo pokud změna stavu je způsobena řádnou prohlídkou nutnou ke zjištění vad. Pokud je dílem věc určená ke spotřebě a objednatel jí už zčásti spotřeboval, nespotebovanou část vrací zhotoviteli a I tomu dá zhotoviteli náhradu do výše, v níž měl z použití věci prospěch.⁴⁵ Ustanovení týkající se vrácení vadného díla v jiném stavu než ve stavu předání řeší § 2110 z. č. 89/2012.

⁴⁵ PALÁN, Jan. Odpovědnost za vady díla dle OZ a ObchZ. Brno, 2010. Dostupné z <http://is.muni.cz/th/134867/praf_m/>. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy university. Vedoucí práce JUDr. Markéta Selucká, Ph.D.

7.2 Oprava věci

Oprava věci připadá v úvahu, kdy je vada tímto způsobem odstranitelná. Opravu věci lze logicky provést právě jen u odstranitelných vad, což z. č. 89/2012 Sb. předpokládá v § 1923. „*Neodstranitelnou vadou je taková vada, pro kterou nemůže být věc užívána jako věc bez vady, zejména vada, kdy věc nelze opravit (vadu odstranit) z technického hlediska. Za vady neodstranitelné se dále považují i takové, které sice technicky odstranitelné jsou, ale charakter takových vad odůvodňuje jejich postavení na roveň vadám neodstranitelným. Do této skupiny patří situace, kdy se na věci vyskytuje větší počet vad (podle soudní praxe musí jít nejméně o tři vady) nebo se tatáž vada vyskytla opětovně (podle soudní praxe jde o opětovné vyskytnutí vady tehdy, pokud se vada po opravě vyskytla ještě 2x). Za neodstranitelnou vadu se považuje i odstranitelná vada, jejíž reklamace včetně odstranění, nebyla vyřízena nejpozději do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace, pokud se prodávající s kupujícím nedohodl na delší lhůtě.*“⁴⁶ Objednatel se musí rozhodnout, zda chce mít zhotovenou věc s vadami a uplatnit nárok na slevu, nebo potřebuje dílo bez vad, tudíž uplatní nárok na opravu.

Může nastat situace, kdy objednatel uplatnil nárok na odstranění vad díla opravou, kterou skutečně zhotovitel provedl, ale tuto opravu provedl taktéž vadně. Řešení nalezneme v rozsudku Nejvyššího soudu ČR pod sp. zn. 33 Cdo 1076/2000. Objednatel reklamoval u zhotovitele vady funkčnosti dveří, zhotovitel provedl jejich opravu vadným způsobem. Odvolací soud byl názoru, že i vadnou opravou je nárok na opravu vadného plnění uspokojen, objednateli však vzniká nový nárok z vadného plnění, který musí znovu uplatnit. Neuplatní-li objednatel tento nový nárok, má se za to, že zhotovitel uspokojil veškeré objednatelovy nároky a má právo na zaplacení ceny díla, včetně úroků z prodlení. S tímto závěrem Nejvyšší soud ČR nesouhlasil. Vadně provedenou opravu nelze považovat za řádně provedenou, takže v tomto případě nemohlo dojít k uspokojení objednatelova nároku.⁴⁷

⁴⁶ Neodstranitelná vada. [online]. Dostupné z:

http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=oc_190.htm

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2001, sp. zn. 33 Cdo 1076/2000

Častokrát jsem se v životě setkal s názorem, s radou, že když zhotovitel, vůči kterému byl uplatněn nárok na opravu vad věci tak neučiní, má si objednatel na opravy sjednat někoho jiného a následně po původním zhotoviteli požadovat náhradu za takto provedené opravy. Toto tvrzení nemá v zákoně oporu. V § 437 odst. 5 z. č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku, a po účinnosti nové úpravy v § 2107 odst. 3 z. č. 89/2012 Sb. je jasně stanoveno, že pokud povinný opravy neprovede ve lhůtě, kterou mu oprávněný k tomu poskytne, může oprávněný uplatnit změnu nároku na poměrnou slevu z ceny díla nebo od smlouvy odstoupit. Podobným případem se zabýval Nejvyšší soud České republiky dne 29. října 2009 pod sp. zn. 23 Cdo 4092/2007, který je názoru, že pokud objednatel na opravy díla najme třetí osobu, popřípadě vady opraví sám, závazek ze smlouvy o dílo zanikne z důvodu dodatečné nemožnosti plnění. Objednatel svým jednáním znemožnil zhotoviteli řádné splnění svého závazku. V uvedeném případě nelze předmět díla, ke kterému má vlastnické právo objednatel, vrátit zhotoviteli vzhledem k její povaze, objednatel je povinen podle § 544 odst. 2 z. č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku, uhradit cenu věcí, které zhotovitel účelně opatřil a jež se zpracováním staly součástí zhotovované věci.⁴⁸

Dalším podobným případem se Nejvyšší soud České republiky zabýval pod sp. zn. 28 Cdo 4820/2008. V této věci žalobkyně odstoupila pro vady díla od smlouvy a vady si opravila na svůj náklad. Po zhotoviteli pak požadovala náhradu výdajů, které musela pro odstranění vad vydat, z titulu bezdůvodného obohacení. Nejvyšší soud konstatoval, že náhrada nákladů žalobkyni nepřísluší, neboť nejde o bezdůvodné obohacení a nejde ani o škodu, za kterou by byl zhotovitel odpovědný. Podmínkou bezdůvodného obohacení je neoprávněné zvýšení aktiv nebo snížení pasiv povinného, k tomu v tomto případě nedošlo. *„Škodou je přitom újma, jež vznikla jako následek vadného plnění, tj. majetková újma, spočívající nikoliv ve vadnosti samotného plnění, nýbrž ve znehodnocení této či jiné věci v důsledku vadného plnění; pouze škoda, která z vady vznikla, je odškodnitelná v rámci náhrady škody.“*⁴⁹ Dále Nejvyšší soud České republiky konstatoval, že nároků z vad díla se lze

⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. října 2009, sp. zn. 23 Cdo 4092/2007

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2009, sp. zn. 28 Cdo 4820/2008

domáhat jen podle právní úpravy odpovědnosti za vady a žalobkyně tak učinila již odstoupením od smlouvy.

7.3 Přiměřená sleva z ceny díla

Tento nárok je přiznán objednateli jak při vadách v důsledku podstatného porušení smlouvy, tak i u nepodstatného porušení smlouvy.

Kriteria, podle kterých se určí výše slevy z ceny díla, by měla obsahovat již sama smlouva. Důvodů, proč myslet při uzavírání smlouvy na ustanovení o slevě z ceny v důsledku vad je několik. Strany jsou schopny objektivně posoudit skutečnosti případného sporu lépe, kdy ještě mezi nimi nevzniknul konflikt a zároveň objednatel při volbě nároku, který hodlá uplatnit, má více informací, které mu rozhodování ulehčí. Zároveň je takové ustanovení ve smlouvě i jakousi jistotou pro zhotovitele. Každá strana si tedy může předběžně spočítat výši této slevy.

V případech, kdy chybí ve smlouvě ustanovení o výši slevy z ceny díla v případě vad, se strany jen těžko dokážou shodnout. Objednatel bude samozřejmě chtít vypočítat slevu ze skutečné hodnoty věci na trhu, tedy o kolik se snižuje její hodnota, zatímco zhotovitel bude trvat na výši, která se vypočítá podle toho, co do díla „ještě nevložil“.⁵⁰ Výši slevy řeší z. č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v § 439 odst. 1, kde je řečeno: „*Nárok na slevu z kupní ceny odpovídá rozdílu mezi hodnotou, kterou by mělo zboží bez vad, a hodnotou, kterou mělo dodané s vadami, přičemž pro určení hodnot je rozhodující doba, v níž se mělo uskutečnit řádné plnění.*“⁵¹ Podobné ustanovení v novém občanském zákoníku, tedy z. č. 89/2012 Sb., nenalezneme. Publikace „Nový občanský zákoník: Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících“ k tomu dodává, že nová úprava obsahově odpovídá stávající právní úpravě obchodního zákoníku s tím, že sleva se určuje

⁵⁰ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 112

⁵¹ Z. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, § 439 odst. 1

přiměřeným odhadem.⁵² S takovým závěrem však lze polemizovat. § 2108 z. č. 89/2012 Sb., o který se výše zmíněný závěr opírá, nic o výši slevy nezmiňuje. Ustanovení „*Do odstranění vady nemusí kupující platit část kupní ceny odhadem přiměřeně odpovídající jeho právu na slevu.*“⁵³ neurčuje výši slevy, ale právo objednatele neplatit do odstranění vad část kupní ceny. Dle závěru Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. června 2010, který vycházel z ustanovení § 439 odst. 1 z. č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku, platí, že: „*základem pro zjištění výše slevy z ceny je hodnota vadného zboží (díla) oproti hodnotě bezvadného zboží (díla) ve sjednané době plnění. Výchozími skutečnostmi pro posouzení výše slevy bude zejména rozsah vadnosti díla, závažnost vad, jak vady omezují či komplikují užívání, popř. snižují životaschopnost věci, a dále lze vzít v úvahu další okolnosti vyplývající z posuzování konkrétního případu. Základním požadavkem, který je při určení výše slevy nutné mít na paměti, je, že by objednateli měla být prostřednictvím tohoto práva (nároku) z odpovědnosti za vady vytvořena situace blízká se stavu, kdy by mu bylo plněno bez vad.*“⁵⁴ Určování výše slevy se ani po účinnosti nové úpravy pravděpodobně nezmění.

7.4 Odstoupení od smlouvy v důsledku vad

Zákon přiznává objednateli právo odstoupit od smlouvy v důsledku vad jen ve dvou případech. V prvním případě může objednatel odstoupit od smlouvy, pokud se jedná o vady způsobené podstatným porušením smlouvy. Ve druhém případě, tedy u vad, které nejsou důsledkem podstatného porušení smlouvy, může objednatel odstoupit od smlouvy jen v případě, kdy zhotovitel neodstranil vady včas nebo je odstranit odmítl.⁵⁵ Rozdíl mezi stávající úpravou v z. č. 513/1991 Sb., Obchodním zákoníku, a z. č. 89/2012 Sb., který nabude účinnosti 1. 1. 2014 spočívá v tom, že podle nynější úpravy musí objednatel

⁵² BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 582

⁵³ Z. č. 89/2012 Sb., § 2108

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1991/2008

⁵⁵ Z. č. 89/2012 Sb., § 2107 odst. 3

zhotovitele v případě porušení povinnosti provést opravu díla upozornit již při uplatnění tohoto nároku.

Objednatel však nemůže odstoupit od smlouvy v případě, kdy nemůže věc vrátit zhotoviteli v tom stavu, v jakém ji od něj obdržel. To však neplatí v případech:

- a) Došlo-li ke změně stavu v důsledku prohlídky za účelem zjištění vad.
- b) Použil-li objednatel věc ještě před tím, než byla vada zjištěna.
- c) Změna stavu nebyla způsobena objednatelovým jednáním nebo opomenutím.
- d) Objednatel věc ještě před zjištěním vady prodal, spotřeboval nebo částečně spotřeboval, nebo pokud změnil stav věci jejím obvyklým používáním.⁵⁶

ad d) V takovém případě vrátí objednatel zhotoviteli to, co mu zbylo a za zbytek dá zhotoviteli náhradu do výše, v níž měl z použití věci prospěch.

Odstoupením od smlouvy zanikají všechna práva a povinnosti zúčastněných stran. Jedná se o práva a povinnosti nejen uvedené ve smlouvě, ale všechna, která vznikla jako následek smluvního vztahu. To se však netýká nároků na náhradu škody vzniklé vadami díla.

Pokud má ke zhotovené věci vlastnické právo zhotovitel, může objednatel požadovat vše, co od něj zhotovitel převzal pro provedení díla. Objednateli také náleží náhrada škody na těchto věcech, pokud byly zhotovitelem poškozeny. Pokud věci poskytnuté objednatel zhotoviteli k provedení díla zhotovitel již zapracoval nebo jinak spotřeboval, je povinen objednateli za tyto věci zaplatit jejich cenu.⁵⁷

Pokud vlastnické právo ke zhotovované věci náleží objednateli, musí to, o co se objednatel obohatil, uhradit zhotoviteli, pokud nelze věc vrátit zhotoviteli.⁵⁸

⁵⁶ Z. č. 89/2012 Sb., § 2110

⁵⁷ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 106

⁵⁸ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 106

Odstoupení od smlouvy v důsledku podstatného porušení smlouvy není v praxi vždy jednoduché a jasné. Samotné prokázání podstatného porušení smlouvy se setkává s mnohými obtížemi. V zásadě mohou nastat tyto situace:

- a) Objednatel tvrdí, že došlo k podstatnému porušení závazku a zhotovitel toto akceptuje, uznává tedy vadu i podstatné porušení smlouvy svým jednáním nebo opomenutím.
- b) Objednatel tvrdí, že došlo k podstatnému porušení závazku, objednatel uznává vadu, ale neuznává, že by svým jednáním nebo opomenutím podstatným způsobem porušil smlouvu.
- c) Objednatel tvrdí, že došlo k podstatnému porušení závazku, naproti tomu zhotovitel neuznává ani vadu ani podstatné porušení smlouvy.

ad a) Jedná se o ideální případ, kdy nevznikají žádné komplikace. Objednatel odstoupí od smlouvy. Toto odstoupení je účinné doručením zhotoviteli. Závazky ze smlouvy o dílo zanikají.

ad b) Řešení tohoto sporu záleží na tom, jestli se objednateli podaří prokázat, že zhotovitel svým jednáním nebo opomenutím podstatným způsobem porušil smlouvu o dílo. Objednatel však riskuje, že v potencionálním soudním sporu se mu podstatné porušení smlouvy nemusí podařit prokázat a jeho odstoupení od smlouvy tedy nebude platné, z důvodu neexistence podmínek pro tento právní úkon. Než se spor u soudu vyřeší a než nabude právní moci, mohou ostatní nároky, kterými objednatel disponuje, zaniknout nebo se jich už nemůže dovolat.

ad c) V takovém případě může objednatel postupovat stejným způsobem jako u bodu b), avšak z okolností této situace lze předpokládat, že prokázání podstatného porušení smlouvy je natolik komplikované, že se s největší pravděpodobností neseťká s úspěchem. Tyto situace vznikají z důvodu, že byla učiněna chyba již při samotném uzavírání smlouvy. Nejlepším řešením je pak kompromis, kdy si strany vyjdou vzájemně vstříc a vzájemně si alespoň částečně vykompenzují újmu, která jim vznikla.⁵⁹

⁵⁹ PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, s. 107 - 110

8 Modifikace u nemovitostí

Případy, kdy je předmětem díla stavba, řeší z. č. 89/2012 Sb. v § 2623 až 2630. Právě specifika stavby, zejména rozsáhlost, komplikovanost a vysoké náklady si vyžadují drobné odchylky v úpravě. Stavbou se pak dle z. č. 183/2006 Sb., O územním plánování a stavebním řádu, § 2 odst. 3 rozumí „*veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání.*“⁶⁰ Další definici stavby lze také nalézt v rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cz 57/92. Dle tohoto rozsudku se stavba stává věcí ve smyslu práva v takovém kvalitativním stadiu, kdy je dostavěna do takového stavu, kdy je již jednoznačným a nezaměnitelným způsobem patrně alespoň dispoziční řešení prvního nadzemního podlaží.⁶¹

Dle § 2598 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. nese objednatel nebezpečí škody na věcech, které poskytnul zhotoviteli, a které jsou nadále ve vlastnictví objednatele, respektive, dokud trvá jeho vlastnické právo. U staveb toto řeší § 2624. Zhotovitel nese nebezpečí škody na stavbě, popřípadě jejího zničení až do jejího předání.

Úpravu kontroly díla v obecné části smlouvy o dílo z. č. 89/2012 Sb. neupravuje. V § 2593 jen zakotvuje oprávnění objednatele tyto kontroly provádět. U staveb ji už předvídá v § 2626 a upravuje podrobněji. Kontrolu provádění díla zákon nepřikazuje, ale upravuje ji pro případ, pokud je toto oprávnění objednatele zakotveno v samotné smlouvě.

Zhotovitel je povinen pozvat objednatele ke kontrole, kterou si smluvně upravili. Nepozve-li objednatele včas nebo jej pozve v nevhodné době, musí objednateli umožnit dodatečnou kontrolu s tím, že náklady této dodatečné kontroly nese zhotovitel. Pokud se při řádné pozvánce objednatel ke kontrole nedostaví, zhotovitel přesto může pokračovat v provádění díla. Objednatel má však v tomto případě právo na provedení dodatečné kontroly, při které však nese její náklady sám.

⁶⁰ Z. č. 183/2006 Sb., § 2 odst. 3

⁶¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. května 1995, sp. zn. 3 Cz 57/92

Stavba a její provedení je procesem často nákladným a zdlouhavým. Ceny za materiál, který má být na stavbu použit, jsou pohyblivé a od okamžiku uzavření smlouvy se mohou výrazně změnit. Stejně tak většinou není v možnostech zhotovitele, aby celé dílo provedl na vlastní náklad. Požadovat po zhotoviteli, aby si finanční prostředky obstaral formou úvěru, by bylo vzhledem k finanční náročnosti této varianty značně nespravedlivé. Z toho důvodu se ve smlouvě o dílo vyskytují odchylky ohledně způsobu zaplacení odměny za dílo. Pokud je cena díla určena s odkazem na skutečný rozsah práce a její hodnotu, popřípadě na hodnotu použitých věcí a výši dalších nákladů, má zhotovitel právo požadovat po objednateli uhrazení dosavadního postupu a vynaložených nákladů. Toto oprávnění umožňuje zhotoviteli § 2625 z. č. 89/2012 Sb.

Pokud zhotovitel zjistí skryté překážky, které se týkají místa, kde má být stavba provedena, a které znemožňují provedení dle smlouvy, což má za následek, že nelze dílo provést bez vad, je povinen tuto skutečnost oznámit objednateli a navrhnout mu patřičnou změnu díla. Dle § 2627 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. může v tomto případě práce na díle zhotovitel zastavit až do doby, kdy bude dílo změněno. Jestliže se strany na změně díla nedohodnou, je každá ze stran oprávněna od smlouvy odstoupit.

Otázku převzetí stavby řeší § 2628 z. č. 89/2012 Sb.. Dle tohoto ustanovení nemá objednatel právo odepřít převzetí stavby, pokud jsou vady díla jen drobného charakteru a nebrání v užívání stavby funkčně či esteticky, ani nějak její užívání neomezují. Takovými vadami budou například jiná barva krytin, omítek, obkladů, jiné rozměry schodů a podobně. Na potencionální komplikace, které toto ustanovení sebou přináší, jsem upozornil již v kapitole 4.

Ohledně vad stavby má objednatel povinnost oznámit tyto vady bezprostředně po jejich zjištění, nejpozději však do pěti let od převzetí stavby. Tím se § 2629 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. odlišuje od obecné úpravy v § 2618 ohledně lhůty, ve které může objednatel uplatnit nároky z vadného plnění. K tomu však je třeba brát v úvahu odst. 2 § 2629, který připouští možnost zkrácení této pětileté lhůty na základě prováděcího předpisu v odůvodněných případech. V případě, kdy si strany ve smlouvě tuto lhůtu zkrátí sami, nepřihlíží se k tomu, že je objednatel slabší stranou.

Za vadné plnění však nemusí nést odpovědnost zhotovitel sám. Provedení stavby je proces, kterého se účastní více osob jako například dodavatelé materiálu, projektant a v neposlední řadě i stavební dozorce. § 2630 z. č. 89/2012 Sb. umožňuje zhotoviteli nést odpovědnost za vady společně a nerozdílně právě s těmito osobami, bylo-li plněno vadně, vzhledem k tomu, co sami dodaly. Odpovědnosti za vadné plnění se tyto osoby mohou zprostit tím, že prokážou:

- a) Poddodavatel zhotovitele, že vadu způsobilo jen rozhodnutí zhotovitele nebo stavebního dozoru.
- b) Kdo dodal stavební dokumentaci, že vada není způsobena chybou v jeho dodané dokumentaci.
- c) Kdo prováděl stavební dozor, že vada není způsobena jeho selháním.

Odst. 2 § 2630 z. č. 89/2012 pak umožňuje zhotoviteli se odpovědnosti zbavit zcela, pokud by se mu podařilo prokázat, že chyba spočívá pouze ve stavební dokumentaci dodané osobou, kterou si zvolil sám objednatel a stejně tak tím, kdo vykonával stavební dozor, pokud se opět jednalo o osobu, kterou si objednal objednatel.

Stavba je dílo, které díky své povaze neumožňuje v případě vady v důsledku podstatného porušení smlouvy uplatnění nároku objednatele na nové provedení díla a stejně tak nelze toto dílo vrátit zhotoviteli, neboť vlastnické právo náleží zhotoviteli, pokud je stavba prováděna na jeho pozemku nebo pozemku, který za tím účelem opatřil.

Zastavím se ještě u otázky vlastnictví stavby, neboť z. č. 89/2012 Sb. sebou přináší podstatnou změnu, vycházející z principu známého z římského práva „superficies solo cedit“. Dle § 1084 odst. 1, pokud by nastala situace, kdy zhotovitel provede dílo na pozemku, které není ve vlastnictví objednatele a nebyl k tomu ani opatřen, jde tedy o neoprávněnou stavbu na cizím pozemku, vlastnické právo ke stavbě náleží vlastníku pozemku. Pokud zhotovitel smlouvu neporušil a stavbu provedl na pozemku určeného ve smlouvě, nejedná se o vadu díla.

9 Oprávnění objednatele

9.1 Oprávnění objednatele v průběhu provádění díla

Zásadním oprávněním objednatele je kontrola provádění díla, která je zakotvena v § 2593 z. č. 89/2012 Sb. Tuto kontrolu může objednatel vykonávat bez jakéhokoliv omezení ohledně času, v neomezeném počtu. Pokud by však objednatel vyžadoval spolupůsobení zhotovitele při takové kontrole, musí se s ním na chystané kontrole předem domluvit. Ve smlouvě samotné pak lze přímo dojednat kontrolu objednatele na přesně stanovená data, častěji se však kontrola vztahuje na jednotlivé fáze provádění díla. Pokud je tedy ve smlouvě ujednáno, že kontrola bude probíhat po určitých etapách či v určitých intervalech, má objednatel právo, aby jej zhotovitel včas ke kontrole přizval. Tyto kontroly mohou být pro objednatele zvlášť významné v případech, kdy zjistí, že zhotovitel svým jednáním při provádění díla porušuje své povinnosti. V tom případě může objednatel zhotovitele vyzvat, aby tyto nedostatky odstranil a poskytnout mu k tomu přiměřenou lhůtu. Pokud zhotovitel nechá lhůtu marně uplynout a nezjedná nápravu nebo nadále pokračuje v porušování svých povinností, přičemž jeho postup nepochybně vede k podstatnému porušení smlouvy, může objednatel od smlouvy odstoupit.

Objednatel může vykonávat kontrolu provádění díla sám osobně, ale může také kontrolou pověřit jinou osobu. Praxe zná nejrůznější typy kontrol, které jsou zejména v případech, kdy je předmětem díla provedení stavby, velmi důležité. Jsou to například technický dozor, autorský dozor, kontrola konstrukcí před zakrytím a podobně.

Další oprávnění objednatele může obsahovat sama smlouva o dílo. Jsou to například nejrůznější pokyny objednatele zhotoviteli, určení materiálu, ze kterého má být dílo provedeno a další.

9.2 Oprávnění objednatele při vadném plnění

Nemá-li dílo vlastnosti definované ve smlouvě nebo vlastnosti obvyklé, bylo plněno vadně a objednateli vznikají práva z vadného plnění. V případě vadného plnění odkazuje § 2615 z. č. 89/2012 Sb. na ustanovení o kupní smlouvě, což je odkaz na § 2099 až § 2112. Zákon rozděluje tato oprávnění do dvou skupin, podle závažnosti, tedy je-li vadné plnění podstatným nebo nepodstatným porušením smlouvy.

Při podstatném porušení smlouvy může objednatel uplatnit:

- a) Odstranění vady novým provedením díla.
- b) Odstranění vady opravou.
- c) Přiměřenou slevu z ceny díla.
- d) Odstoupení od smlouvy.

Objednatel může uplatnit jen jeden z nároků a jednou zvolený nárok nesmí bez souhlasu zhotovitele měnit, pokud nenastane například situace, kdy objednatel požaduje opravu a následně se zjistí, že oprava není možná, nebo pokud zhotovitel neprovede opravy ve stanovené lhůtě nebo je provést odmítne. V takovém případě může objednatel změnit nárok na opravu na nárok na přiměřenou slevu nebo od smlouvy odstoupit.

Je třeba také upozornit na to, že § 2615 z. č. 89/2012 Sb. výslovně omezuje nárok na provedení nového díla v případech, kdy předmět díla vzhledem k jeho povaze vrátit zhotoviteli nelze.

Je-li vadné plnění nepodstatným porušením smlouvy, může objednatel uplatnit:

- a) Odstranění vady opravou.
- b) Přiměřenou slevu z ceny díla.

Pro všechny nároky z vadného plnění pak platí, že je musí objednatel uplatnit nejlépe při oznámení vad zhotoviteli nebo bezprostředně poté.

Otázkám ohledně vad, včasnosti jejich oznámení a stejně tak podrobnějšímu rozboru jednotlivých nároků z vadného plnění se věnují v kapitolách 5, 6, a 7.

10 Nárok na náhradu škody

Ustanovení týkající se odpovědnosti za škodu nalezneme v § 2910 a následujících z. č. 89/2012 Sb. Samotná úprava obecného vymezení odpovědnosti za škodu je oproti stávající úpravě o něco rozsáhlejší. V nové úpravě došlo k formulačnímu rozšíření odpovědnosti za škodu v důsledku porušení právní povinnosti, je zavedena presumpce nedbalosti v případě porušení zákonné povinnosti a také v případech, kdy škůdce nejedná tak, jak lze v soukromoprávním styku od osoby průměrných vlastností očekávat nebo pokud nejedná takovým způsobem, který lze od něho, vzhledem k jeho speciálním vlastnostem, očekávat. § 2913 také zavádí speciální úpravu pro případy, kdy dojde k porušení smluvních povinností, kdy škůdce hradí škodu nejen druhé straně, ale i třetí osobě, jejímuž zájmu mělo plnění zjevně sloužit.⁶²

Škůdce nahrazuje skutečnou škodu a ušlý zisk.⁶³ Změnou oproti stávající úpravě, kdy se škoda hradila primárně finančně, z. č. 89/2012 Sb. staví ve svém § 2951 na první místo náhradu škody uvedením v předešlý stav a v penězích jen tehdy, pokud uvedení v předešlý stav není možné nebo pokud o to poškozený požádá. Nemajetková újma se u smlouvy o dílo v zásadě nehradí, ale lze jí ve smlouvě dojednat.

10.1 Skutečná škoda

Skutečná škoda spočívá ve zmenšení majetku poškozeného, které se posuzuje jako rozdíl mezi stavem před a po škodné události. Skutečná škoda může mít některou z těchto forem:

- a) Zničení, ztráta, poškození nebo znehodnocení věci.
- b) Náklady vynaložené poškozeným v důsledku škodné události.

⁶² BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 446

⁶³ MAREK, Karel. *Smluvní obchodní právo: kontrakty*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 399 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, s. 252

- c) Marně vynaložené náklady.
- d) Ztráta majetkových práv.⁶⁴

Ve vztahu ke smlouvě o dílo nelze za škodu považovat vady díla, neboť vady díla jsou řešeny na základě vztahu odpovědnosti za vady díla. O škodnou událost by se jednalo v případě, kdy by k ní došlo v důsledku vadného plnění, například vadně provedená elektroinstalace by způsobila požár. Škodou pak mohou být i náklady, které objednatel vynaloží v důsledku vady díla, nikoliv však náklady na odstranění vady. Například pokud zhotovitel vadně provede izolaci na stavbě, v důsledku čehož dojde k výskytu plísně na vnitřních omítkách, jsou náklady objednatele na pronajmutí vysoušečů a jejich provoz škodou, kterou může po zhotoviteli požadovat nahradit. Náklady na výměnu nebo opravu izolace však škodou nejsou a jejich kompenzaci může objednatel vyžadovat po zhotoviteli v podobě přiměřené slevy z ceny díla nebo může požadovat, aby opravu provedl zhotovitel.

Nárok na náhradu škody však může vzniknout stranám smlouvy zejména na věcech určených k provedení díla.

10.2 Ušlý zisk

Škoda na ušlém zisku vznikne, pokud nedojde z důvodu škodné události k rozmnožení majetku poškozeného, kterého by jinak dosáhnul. Při uplatnění nároku na náhradu ušlého zisku je třeba prokázat příčinnou souvislost mezi škodným jednáním a ušlým ziskem.

V praxi může nastat situace, kdy poškozený uplatňuje nárok na tzv. abstraktní ušlý zisk, což je zisk, který není skutečný, ale kterého se zpravidla při poctivém obchodním styku dosahuje.

Nárok na ušlý zisk může objednatel, jako strana poškozená, uplatnit vůči zhotoviteli, škůdci, například v případě, kdy byla uzavřena smlouva o dílo na zhotovení stavby prodejny. Zhotovitel se dostal do prodlení a objednateli tak

⁶⁴ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 120

vzniká škoda v podobě ušlého zisku, kterého by dosáhnul, kdyby dílo bylo zhotoveno včas.⁶⁵

10.3 Konkurence nároků z vad díla a náhrady škody

V praxi se může stát, že dojde k souběhu nároků z vadného plnění smlouvy o dílo a náhrady škody. V takovém případě je třeba vycházet z obecné právní zásady, že: „Nelze se domáhat dvojího plnění mezi týmiž subjekty založených na stejných rozhodujících skutkových okolnostech, pokud zákon či dohoda účastníků výslovně nestanoví jinak.“⁶⁶ Tato zásada je promítnuta i do úpravy obsažené § 440 odst. 2 z. č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku, který stanovuje, že uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním nároku z vadného plnění nelze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu. Z. č. 89/2012 Sb. reaguje na ustálenou praxi a převzetím úpravy ze z. č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku, výše zmíněnou zásadu zakotvuje v § 1925, který stanovuje, že: „Právo z vadného plnění nevylučuje právo na náhradu škody; čeho však lze dosáhnout uplatněním práva z vadného plnění, toho se nelze domáhat z jiného právního důvodu.“⁶⁷

Odpovědnost za vady je zvláštním nárokem, který v důsledku historického vývoje soukromého práva a rozvoje tržních vztahů vznikl z institutu náhrady škody.⁶⁸ § 440 odst. 2 z. č. 513/1991 Sb. a § 1925 z. č. 89/2012 Sb. stanovují vztah mezi institutem odpovědnosti za vady a dalšími nároky, zejména nárok na náhradu škody nebo nárok z bezdůvodného obohacení.

Ve většině případů, se uplatnění nároku na náhradu škody místo nároku z vad díla, domáhá objednatel proto, že marně uplynula lhůta, ve které měl své nároky z vadného plnění uplatnit, jak potvrzuje i rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. dubna 2001, který praví, že: „Obchodní zákoník

⁶⁵ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 121

⁶⁶ CHALUPA, Luboš. Souběh nároků z odpovědnosti za vady a náhrady škody. [online]. Dostupné z: <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/soubeh-naroku-z-odpovednosti-za-vady-a-nahrady-skody>

⁶⁷ Z. č. 89/2012 Sb., § 1925

⁶⁸ CHALUPA, Luboš. Souběh nároků z odpovědnosti za vady a náhrady škody. [online]. Dostupné z: <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/soubeh-naroku-z-odpovednosti-za-vady-a-nahrady-skody>

*zde brání tomu, aby byl účel ustanovení zákona o odpovědnosti za vady obcházen tím, že by se objednatel mohl domoci nahrazení újmy z vadného plnění např. právě cestou institutu bezdůvodného obohacení. V opačném případě by totiž mohl objednatel zanedbávat své povinnosti v souvislosti s přejímkou díla, notifikací vad a uplatňováním reklamačních nároků, spoléhaje se na nároky z jiných právních důvodů.*⁶⁹

Jde-li však o škodu či újmu následnou, způsobenou v důsledku vadného díla, na kterou nelze uplatnit nárok z vad díla, § 440 odst. 2 z. č. 513/1991 Sb., Obchodního zákoníku, v případě nové úpravy § 1925 z. č. 89/2012 Sb. se nepoužije. Jedná se o škodu, která není podmíněna uplatněním nároku z vad díla. Oprávněný je však povinen prokázat, že škoda vznikla právě v důsledku vad díla. Tento závěr stanovil ve svém rozsudku Nejvyšší soud České republiky ze dne 25. června 2009.⁷⁰

10.4 Zproštění se odpovědnost za škodu

Zproštění se odpovědnosti za škodu upravuje § 2913 odst. 2 z. č. 89/2012 Sb.. Škůdce se může zprostit odpovědnosti, pokud prokáže, že ve splnění smluvní povinnosti zabránila mimořádná událost, která byla nepředvídatelná a nepřekonatelná, a která vznikla nezávisle na jeho vůli.

Naopak se nemůže škůdce zbavit odpovědnosti obyčejným prohlášením, že se takové odpovědnosti vzdává nebo ji omezuje. Stejně tak se nemůže objednatel díla vzdát nároku na náhradu škody před porušením zhotovitelovy povinnosti.⁷¹

Odpovědnost za škodu však může být vyloučena, pokud si tak strany ve smlouvě ujednají.⁷² Toto tvrzení podporuje ustanovení § 2050 z. č. 89/2012 Sb., který říká že: „*Je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel*

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. dubna 2001, sp. zn. 29 Cdo 1180/2000

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. června 2009, sp. zn. 23 Cdo 2247/2007

⁷¹ MAREK, Karel a Petr PRŮCHA. *České stavební právo v evropském kontextu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 451 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, s. 302

⁷² MAREK, Karel a Petr PRŮCHA. *České stavební právo v evropském kontextu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 451 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, s. 301

*právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje.*⁷³ To však nevylučuje možnost, že si strany ve smlouvě mohou dojednat, že pokud výše škody přesahuje výši smluvní pokuty, může poškozený požadovat po škůdci tu částku výše škody, která přesahuje smluvní pokutu.⁷⁴ Nová úprava však vypouští povinnost sjednání smluvní pokuty v písemné formě a přidává ve svém § 2048 možnost, že si strany mohou ujednat, že smluvní pokuta bude spočívat v jiném než peněžitém plnění. Ohledně moderačního práva soudu, který tak může nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu snížit, nedošlo oproti stávající úpravě v Obchodním zákoníku k žádné změně.

10.5 K rozsahu náhrady škody

Pro určení výše náhrady škody na věci se použije § 2969 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb.. Vychází se z obvyklé hodnoty věci v době, kdy došlo ke škodné události s tím, že nová úprava tohoto vztahu zohledňuje také náklady poškozeného na odstranění škody, popřípadě obnovu funkcí poškozené věci. Odst. 2 § 2969 k tomu dodává, že pokud jednal škůdce ze svévole nebo škodolibosti, pohlíží se na poškozenou věc jako na věc zvláštní oblíbenosti.⁷⁵

Právě otázka výše náhrady škody je často v praxi tou nejspornější a nejsložitější. Tuto skutečnost řeší z. č. 89/2012 Sb. v § 2955, který říká, že: *„Nelze-li výši náhrady škody přesně určit, určí ji podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu soud.“*⁷⁶

⁷³ Z. č. 89/2012 Sb., § 2050

⁷⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 543

⁷⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 457

⁷⁶ Z. č. 89/2012 Sb., § 2955

11 Vypořádání při zániku smlouvy

Smlouva o dílo může zaniknout z několika důvodů. Zánik závazku můžeme rozdělit do dvou skupin:

- a) Zánik závazku jeho řádným splněním.
- b) Zánik závazku ještě před zhotovením díla.

Pro to, aby závazek mohl zaniknout řádným splněním, je nutné, aby dílo bylo předáno objednateli bez vad, popřípadě byly všechny vady odstraněny nebo vykompenzovány přiměřenou slevou z ceny díla. Objednatel pak zaplatí zhotoviteli cenu díla. Obě strany tak splní své povinnosti, čímž dojde k zániku veškerých vzájemných pohledávek.

Pro téma mé práce je však zajímavější zánik závazku, ke kterému dojde ještě před zhotovením díla. V takovém případě může závazek zaniknout ze tří důvodů:

- a) Smrtí na straně objednatele nebo zhotovitele, je-li provedení díla vázáno na zvláštní schopnost zhotovitele, pak ztrátou této schopnosti
- b) Odstoupením od smlouvy
- c) Dojde nemožnosti nebo zbytečnosti plnění

11.1 Zánik smluvní strany

§ 2588 odst. 1 z. č. 89/2012 Sb. připouští možnost zániku závazku ztrátou zvláštní schopnosti zhotovitele, na kterém provedení díla záleží, popřípadě smrtí zhotovitele s touto schopností, pokud neexistuje jeho právní nástupce, které by splňoval podmínky pro provedení díla. § 2588 odst. 2 z. č. 89/2012 Sb. pak řeší situaci, kdy dojde ke smrti objednatele. Ta sama o sobě nemůže závazek zrušit, jen přivedla-li by tato smrt nemožnost splnění závazku, nebo by se splnění závazku stalo zbytečným.

11.2 Odstoupení od smlouvy

Odstoupení od smlouvy je v praxi jeden z nejčastějších způsobů zániku závazku před jeho splněním. Toto právo mají v různých případech, které zákon definuje, obě strany smlouvy o dílo. Na základě principu smluvní volnosti si však strany mohou odstoupení od smlouvy ve smlouvě upravit jinak. Mohou jak přidat podmínky, za kterých může jedna nebo druhá strana tohoto práva využít, nebo naopak mohou zakázat odstoupení od smlouvy v případech, které zákon předvídá. Například dle § 1992 z. č. 89/2012 Sb. si mohou strany dohodnout tzv. odstupné, což znamená, že strana, která se bude chtít ze závazku vyvázat tak učiní právě zaplacením odstupného. Tohoto práva však nemůže využít ta strana smlouvy, která, byť jen částečně, od druhé strany již plnění přijala.⁷⁷

Využití práva odstoupení od smlouvy bez předchozího porušení smlouvy druhou stranou způsobí zánik smluvního vztahu od jeho počátku, tedy jakoby smluvní vztah vůbec nevzniknul, například zaplacením odstupného, s tím, že odstoupení od smlouvy se nedotýká práva na zaplacení sjednané smluvní pokuty, úroků z prodlení, práva na náhradu škod vzniklých porušením smlouvy a ani ujednání mezi stranami, které svou povahou mají zavazovat strany i po zániku smlouvy.⁷⁸

11.2.1 Odstoupení zhotovitele od smlouvy

Zhotovitel může odstoupit od smlouvy v případě, kdy je nutná k provedení vzájemná součinnost objednatele a zhotovitele, kterou objednatel neposkytne. Podmínkou, aby zhotovitel mohl v tomto případě odstoupit, je podle § 2591 z. č. 89/2012 Sb., aby zhotovitel objednatele vyzval k součinnosti, poskytnul mu přiměřenou lhůtu a v této výzvě objednatele upozornil na to, že pokud lhůta uplyne marně, odstoupí od smlouvy.

⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 524

⁷⁸ Z. č. 89/2012 Sb., § 2005 odst. 2

Další možnost odstoupení zhotovitele od smlouvy upravuje § 2595 z. č. 89/2012 Sb.. V případech, kdy materiál nebo věc pro zhotovení díla poskytuje objednatel, nebo trvá-li objednatel na svých zřejmě nevhodných pokynech k provedení díla i po upozornění na tyto skutečnosti zhotovitelem, má zhotovitel právo od smlouvy odstoupit.

Odstoupit od smlouvy může také zhotovitel v případech, kdy při provádění díla zjistí tzv. skryté překážky týkající se místa, kde má být dílo provedeno, a které znemožňují dílo provést podle smlouvy. § 2627 z. č. 89/2012 Sb. se však týká pouze těch smluv o dílo, kdy je předmětem díla stavba. Odstoupení od smlouvy je i v tomto případě až poslední možností. Zhotovitel musí na tyto skryté překážky objednatele upozornit a musí mu navrhnout změnu díla. Mezitím provádění díla přeruší do té doby, dokud se strany nedohodnou na navrhované změně. Teprve ve chvíli, kdy se strany na změně nedohodnou v přiměřené lhůtě, mají možnost objednatel i zhotovitel od smlouvy odstoupit.

11.2.2 Odstoupení objednatele od smlouvy

Úprava nového občanského zákoníku je oproti stávající úpravě v otázkách odstoupení od smlouvy na straně objednatele vůči objednateli mnohem přísnější. Možnost objednatele odstoupit od smlouvy váže z. č. 89/2012 Sb. na případy, které předvídá v § 2593 a § 2612. Objednatel má tedy možnost odstoupit v případě, kdy zhotovitel neprovádí dílo řádným způsobem i přes výzvu objednatele a přiměřená lhůta pro nápravu marně uplyne, pokud jednání zhotovitele nepochybně vede k podstatnému porušení smlouvy. V druhém případě může objednatel od smlouvy odstoupit, pokud je potřeba podstatně překročit cenu díla, která byla určena odhadem.⁷⁹

Objednatel však může odstoupit od smlouvy také v případě, pokud se jedná o uplatnění oprávnění, které mu vznikne v důsledku vady díla, která je způsobena podstatným porušením smlouvy nebo pokud zhotovitel vady díla

⁷⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 616

neodstraní včas nebo je odstranit odmítá. Podrobněji se věnuji odstoupení objednatele od smlouvy v kapitole 7.4.

11.3 Vypořádání

Jelikož vypořádáním mezi stranami v důsledku odstoupení od smlouvy z důvodu vadného plnění jsem se podrobněji věnoval již v kapitole 7.4, zaměřím v následujícím textu pozornost na vypořádání v těch případech, kdy dojde k zániku smluvního vztahu z dalších důvodů.

Dojde-li tedy k zániku smluvního vztahu jinak než jeho splněním, je třeba, aby si strany vzájemně vykompenzovali již poskytnuté plnění. Podle současné úpravy, využije-li objednatel práva odstoupit od smlouvy dle § 642 odst. 1 z. č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník, je vyloučeno použití ustanoveních o vrácení bezdůvodného obohacení, což potvrzuje také rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 9. 2001.⁸⁰ Jak jsem zmiňoval již v předešlém textu, právo objednatele odstoupit kdykoliv od smlouvy až do dokončení díla z. č. 89/2012 Sb. neobsahuje a pokud není ve smlouvě toto právo zakotveno nebo neobsahuje-li smlouva úpravu odstupného, nemůže objednatel bezdůvodně od smlouvy odstoupit.⁸¹

Odstupné je upraveno v § 1992 z. č. 89/2012 Sb.. Jedná se o právní institut, který umožňuje stranám smlouvy zrušit smluvní vztah zaplacením určité částky, tzv. odstupného. Využití takového práva má pak obdobné účinky, jako odstoupení od smlouvy. Zaplatit odstupné však není oprávněna ta strana smlouvy, která již byť jen z části přijala plnění druhé strany.

Aby došlo k řádnému vypořádání mezi smluvními stranami zaniklé smlouvy, je třeba zjistit, kdo měl vlastnické právo ke zhotovované věci. Jak určit vlastníka věci řeší § 2599 z. č. 89/2012 Sb. Jde-li o věc určenou jednotlivě, nabývá k ní vlastnické právo objednatel. Pokud však je dílo zhotovované jinde než u objednatele nebo na jeho pozemku či pozemku, který pro zhotovení díla

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. září 2001, sp. zn. 30 Cdo 2053/2000

⁸¹ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 616

opatřil, nebo pokud je hodnota díla vyšší než věc určená ke zpracování, kterou zhotoviteli objednatel poskytl, pak nabývá k této věci vlastnické právo zhotovitel.

Je-li předmětem díla věc druhová, nabývá k ní primárně vlastnické právo zhotovitel. Pokud však je dílo zhotovováno u objednatele nebo na jeho pozemku či pozemku k tomu objednatelem opatřeném, nabývá vlastnické právo objednatel.

Po vyřešení vlastnického práva je potřeba pro řádné vypořádání také rozhodnout, kdo odpovídá za důvod zániku závazku. Je-li tedy vyřešeno, kdo má ke zhotovované věci vlastnické právo a kdo je odpovědný za zánik smluvního vztahu, strany dále postupují podle ustanovení v § 2600 až §2603.

Pokud má vlastnické právo ke zhotovované věci zhotovitel a není odpovědný za zánik závazku, nemá objednatel právo na náhradu za materiál, který zhotoviteli předal ke zpracování. Jeho práva z bezdůvodného obohacení vůči zhotoviteli však nejsou tím dotčena. Pokud je však zhotovitel odpovědný za zánik závazku, je povinen objednateli poskytnout peněžitou náhradu za materiál či věc, kterou mu objednatel poskytl ke zpracování.

Má-li vlastnické právo ke zhotovované věci objednatel a není odpovědný za zánik závazku, má právo požadovat, aby mu zhotovitel vydal, co již zpracoval, nebo požadovat náhradu svých věcí, které zhotoviteli poskytl. Pokud mu zhotovitel věc vzniklou zpracováním vydá, může vůči objednateli uplatnit práva z bezdůvodného obohacení. V případě, kdy je objednatel odpovědný za zánik závazku, může po zhotoviteli požadovat vydání částečného plnění s tím, že mu musí nahradit cenu za věci, které zhotovitel použil ke zpracování.

Vzájemným vypořádáním se zabývá Nejvyšší soud ČR například ve svém rozhodnutí pod sp. zn. 25 Cdo 1299/2000. Při odstoupení smluvních stran od smlouvy vzniká pro obě strany povinnost vrátit druhé straně to, co již jako plnění přijala, jde o synallagmatický právní vztah z bezdůvodného obohacení. Zhotovitel je tedy povinen vrátit objednateli materiál, který mu poskytl a případné zálohy či již zaplacenou cenu díla. Naproti tomu je objednatel povinen zhotoviteli bezdůvodné obohacení spočívající ve zhodnocení materiálu, který

zhotoviteli předal. Otázkou tedy je, zdali skutečně došlo ke zhodnocení věci, kterou zhotoviteli objednatel předal za účelem provedení díla. Pokud byla tato věc/materiál znehodnocen nebo dokonce zničen, může objednatel uplatnit právo na náhradu škody.⁸²

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. června 2002, sp. zn. 25 Cdo 1299/2000

12 Konfrontace s cizí právní úpravou

Pro porovnání naší právní úpravy smlouvy o dílo jsem si vybral zahraniční úpravu těch zemí, jejichž právní řád je našemu, dle mého mínění a na základě většiny publikací, nejbližší. Tomuto kritériu nejlépe odpovídá právní úprava Republiky Rakousko, Spolkové republiky Německo a Švýcarské konfederace.

Srovnání s právní úpravou Slovenské republiky by bylo zbytečné, neboť jejich právní úprava je totožná s právní úpravou České republiky. Z. č. 40/1964 Sb. a z. č. 513/1991 Sb. jsou platné v obou zemích.

12.1 Rakousko

Republika Rakousko upravuje své soukromé právo, podobně jak je tomu v naší republice, ve dvou velkých kodifikacích, které můžeme z našeho pohledu nazvat jako občanský a obchodní zákoník. Jedná se o „Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch“, tedy všeobecný občanský zákoník, a „Handelsgesetzbuch“, tedy obchodní zákoník.

„Handelsgesetzbuch“ je ve vztahu k „Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch“ lex specialis. *„Handelsgesetzbuch jakožto jakési jádro obchodního práva upravuje ve svých pěti knihách právní postavení obchodníka, a jako takový je označován za zvláštní soukromé právo obchodníků. Jeho obsah tvoří pět knih a pozornost je v nich soustředěna na vymezení podnikatele a jeho právní postavení, obchodní společnosti, veřejné vyložení účtů, obchodní úkony a námořní obchod.“*⁸³

Rakouské právo však smlouvu o dílo ve svém obchodním zákoníku zařazenu nemá, proto je třeba vycházet jen z úpravy občanského zákoníku. Na rozdíl od současného právního řádu České republiky nedochází k duální úpravě zvlášť pro podnikatele a nepodnikatele. Rakouská úprava má tedy blíže

⁸³ LASÁKOVÁ, Dana. *Smlouva o dílo - Stavba na klíč*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/81648/pravf_m/?lang=en;id=204081. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy university. Vedoucí práce prof. JUDr. Karel Marek, CSc.

k dosud neúčinnému z. č. 89/2012 Sb., který dualismus některých závazkových vztahů sjednocuje do jediné úpravy, než k účinné právní úpravě.

Smlouvu o dílo nalezneme v Hlavě 26, která jako celek obsahuje úpravu závazků z poskytování služeb. Hned v prvním paragrafu Hlavy 26, tedy § 1151, je vymezen rozdíl mezi smlouvou o dílo a smlouvou o poskytování služeb. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že u smlouvy o poskytování služeb se jedna strana zavazuje druhé, že po určitou dobu bude pro ni vykonávat nějakou specifickou službu, zatímco u smlouvy o dílo se jedna strana zavazuje, že pro druhou vykoná dílo, tedy vyhotoví určenou věc, za úplatu.⁸⁴

Rakouská právní nauka člení závazky týkající se výkonu nějaké práce do tří skupin:

- a) Smlouvy o závislé práci.
- b) Svobodné smlouvy služební.
- c) Smlouvy o dílo.

Pojmovým znakem smlouvy o dílo je v podstatě závazek úspěšného provedení, zatímco u ostatních smluvních typů se strana nezaručuje za výsledek, ale jen za provedení práce či služby.⁸⁵

V zásadě se tedy rakouská úprava smlouvy o dílo obsahově příliš neliší od té naší. Rakouská úprava je však už na první pohled mnohem stručnější a poskytuje větší míru pro dispozici stran smlouvy s tím, že jen v málo případech rakouský zákon dispozici vylučuje, například přikazuje písemné uzavření smlouvy o dílo nebo uzavření před notářem, je-li dílem stavba.

Z. č. 89/2012 Sb. se pak k rakouské úpravě přibližuje v ještě větší míře, neboť se vrací k některým principům, které jsou právě v „Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch“ zakotveny, a které byly v době platnosti této úpravy na našem území běžné i u nás.

⁸⁴ JGS Nr. 946/1811 § 1151: „Wenn jemand sich auf eine gewisse Zeit zur Dienstleistung für einen anderen verpflichtet, so entsteht ein Dienstvertrag; wenn jemand die Herstellung eines Werkes gegen Entgelt übernimmt, ein Werkvertrag.“

⁸⁵ BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 312

12.2 Německo

Německá právní úprava je té naší velmi blízká. Také v Německu vedle sebe existují dvě velké kodifikace soukromého práva. Jsou jimi „Bürgerliches Gesetzbuch“ a „Handelsgezetzbuch“, tedy tradičně občanský a obchodní zákoník, kdy obchodní zákoník je ve vztahu k občanskému lex specialis. Stejně však jako v rakouském právním řádu, v německé úpravě smlouvu o dílo v obchodním zákoníku nenajdeme. Smlouvu o dílo tedy upravuje jen „Bürgerliches Gesetzbuch“ počínaje § 631.

Samotný pojem smlouvy o dílo se od naší úpravy příliš neodlišuje. § 631 odst. 2 stanovuje, že předmětem smlouvy o dílo je zhotovení nebo změna nějaké věci, tak i jiné výsledky, které jsou dosaženy pracovním úkonem nebo na základě poskytnutí služby.⁸⁶

Na rozdíl od naší platné úpravy nevyžaduje smlouva o dílo dle německého právního řádu ujednání o ceně. Cena nadále zůstává podstatnou náležitostí smlouvy o dílo, není-li však ujednána ve smlouvě, má se za to, že je ujednána konkludentně.

Další podstatným rozdílem oproti naší úpravě je jeden z možných způsobů převzetí díla objednatelem. Německá právní úprava staví zhotovitele do výhodnějšího postavení, což je patrné zejména v případě, kdy objednatel nepřevzme dílo v přiměřené lhůtě. V takovém případě se dílo považuje za předané dle § 640 odst. 1 německého občanského zákoníku.

Německé právo rozlišuje stejně jako náš právní řád vady na věcné a právní. Podle § 633 je dílo bez věcných vad, pokud odpovídá sjednané jakosti, není-li jakost ujednána, pak je dílo bez věcných vad, když odpovídá použití, které je ve smlouvě předpokládáno. Věcnou vadou je též provedení jiného než sjednaného díla nebo provedení v menším rozsahu.

Při vadách díla je objednatel oprávněn požadovat:

- a) Dodatečné splnění závazku popřípadě provedení opravy.

⁸⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 128

- b) Odstranit vadu na vlastní náklad a požadovat náhradu těchto vynaložených nákladů po zhotoviteli.
- c) Odstoupit od smlouvy.
- d) Snížit odměnu za dílo.

Strany se při uzavírání smlouvy mohou dohodnout dle § 639 německého občanského zákoníku na vyloučení některých oprávnění objednatele při vadách díla. Lhůty pro uplatnění těchto nároků jsou dva roky, v případě stavby pět let.⁸⁷

12.3 Švýcarsko

Úpravu smlouvy o dílo dle švýcarského právního řádu nalezneme ve švýcarském obligačním zákoně počínaje § 363 s tím rozdílem, že švýcarská úprava smlouvu o dílo nějak zvlášť přímo nevymezuje, co za dílo považuje. Smlouva o dílo může být uzavřena jakoukoliv formou, písemnou podobu tedy nikde nepřikazuje. Ohledně doby plnění platí, že není-li ujednána, má právo objednatel dle § 75 požadovat plnění ihned.

Zvláštností švýcarské úpravy je také skutečnost, že nikde není výslovně upravena otázka nesení nebezpečí provádění díla. V jakém rozsahu nese nebezpečí zhotovitel, upravují § 376 a § 378. Zanikne-li náhodou předmět smlouvy o dílo před předáním, nemůže zhotovitel po objednateli požadovat ani odměnu, ani náhradu nákladů. Je-li však předmět smlouvy zmařen vinou objednatele, například poskytnul nevhodný materiál a přes upozornění zhotovitele trval na jeho použití, má zhotovitel právo na částečnou odměnu, náhradu nákladů a případnou škodu.

Švýcarský obligační zákon také umožňuje objednateli kdykoliv od smlouvy odstoupit dokud není dílo dokončeno. V tom případě však musí zhotoviteli nahradit škodu a odměnu za již vykonanou práci.

Ohledně povinnosti převzít dílo od zhotovitele, se švýcarská úprava také částečně odlišuje. Objednatel je oprávněn odmítnout převzít dílo dle § 368, má-li dílo tak velké vady nebo se tak značně odchyľuje od smlouvy, že je

⁸⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 128 - 136

vzhledem k tomu, co bylo ve smlouvě ujednáno neupotřebitelné, nebo že se nedá po objednateli spravedlivě požadovat, aby dílo převzal. Objednatel však nemůže odmítnout převzít dílo, které bylo provedeno na jeho pozemku, jejichž odstranění by sebou přineslo neúměrné náklady.

Oprávnění objednatele z vadného plnění upravuje § 368 švýcarského obligačního zákona. Objednatel tedy může:

- a) Odstoupit od smlouvy.
- b) Snížit odměnu zhotoviteli.
- c) Požadovat po zhotoviteli opravu.

Objednatel musí svá práva uplatnit ve lhůtě jednoho roku po předání díla, pokud neposkytnul zhotovitel záruku na delší dobu. U staveb je tato lhůta pět let a týká se všech úkonů, spojených se smlouvou o dílo, jejichž předmětem je zhotovení nemovitosti.⁸⁸

⁸⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 123 - 127

13 Závěr

Po vytýčení základních pojmů a definování smlouvy o dílo jako takové, včetně stručného historického vývoje tohoto smluvního typu, jsem se podrobněji zabýval vzájemnými právy a povinnostmi mezi stranami s důrazem na odpovědnost zhotovitele za vady díla. Věnoval jsem se podmínkám, které vznik odpovědnosti za vady vyžaduje i případům, kdy je odpovědnost vyloučena. Definoval jsem vady díla a předpoklady pro uplatnění nároků objednatele z těchto vad a stejně tak jsem se věnoval i postupu zhotovitele při nápravě a kompenzaci jeho vadného plnění. Veškerá svá tvrzení jsem opíral zákonnou úpravu a konfrontoval je s odbornou literaturou a judikaturou.

Po zpracování jádra mé práce, tedy poskytnutí uceleného přehledu práv a povinností vznikajících v důsledku vadného plnění zhotovitele, které jsem se snažil obohatit pro lepší pochopení i praktickými příklady, jsem pokračoval pro úplnost práce výkladem dalších vztahů, které na porušení smluvních povinností navazují, jako jsou otázky náhrady škody a vypořádání při zániku smlouvy. V kapitole 12 uvádím pro srovnání cizí právní úpravu.

Abych se držel zadání práce a zbytečně neodbíhal od hlavního tématu, snažil jsem se, aby odpovědnost zhotovitele za vady díla byla neustále hlavní dominantou každé kapitoly, i když v některých případech to nemusí být zcela zjevné.

V důsledku provázanosti jednotlivých práv a povinností plynoucích ze smlouvy o dílo často nastala situace, kdy jsem se nemohl zcela vyhnout opakování informací, které jsem zpracoval již dříve. Přesto jsem se snažil, aby sice už jednou podaná informace zazněla jiným způsobem, popřípadě k ní přidat specifikaci, která by tuto informaci oživila v kontextu tématu kapitoly, ve které se nachází. Pokud mi nezbývalo nic jiného, než suše přeformulovat již jednou zazněné, odkázal jsem raději na číslo kapitoly, ve které se dané problematice již věnuji.

Musel jsem se vypořádat se skutečností, že úpravu smlouvy o dílo dle Nového občanského zákoníku, tedy z. č. 89/2012 Sb., současná odborná literatura ještě v rozsahu, který bych jako podklad pro svou práci potřeboval,

neobsahuje. Musel jsem využít další alternativní zdroje jako nejrůznější elektronicky publikované články a zároveň dbát na to, abych nebyl přespříliš ovlivněn subjektivními názory jejich autorů a zároveň kontrolovat jejich dostatečnou odbornost, abych nezpracoval do své diplomové práce chybná nebo nepodložená tvrzení. Úkol to nebyl jednoduchý, přesto se mi podařilo setřídit veškeré zdroje a informace z nich poskytnuté, za neustálé kontroly se současnou úpravou smlouvy o dílo a úpravou obsaženou v Novém obchodním zákoníku, do podoby, ze které jsem mohl čerpat.

Nutno ještě dodat, že vzhledem k tomu, jak rozšířením smluvním typem smlouva o dílo je, a že většinou cena díla dosahuje poměrně vysokých částek, je nutné, už při tvorbě obsahu smlouvu mít promyšlené, co přesně je předmětem díla, co nejlépe jej definovat a mít na paměti nejen všechny eventuality, které mohou při plnění kontraktu nastat, ale také jak se s nimi vypořádat. Potřeba vytvořit takovou smlouvu, která by předcházela případným sporům nebo je dostatečně řešila, bude zvláště za účinnosti nové úpravy soukromého práva o to značnější, neboť tendence v soukromém právu směřují k stále většímu posilování smluvní volnosti. Je jasné, že ne každý je natolik právně uvědomělý, aby dokázal takovou smlouvu, která by skutečně plnila svou funkci vytvořit, proto by měl, zejména jde-li o složitější dílo, svěřit vytvoření smlouvy právnímu zástupci, který díky svým zkušenostem a vzdělání má k tomu lepší predispozice.

Ve výsledku tedy předkládám práci, která by měla poskytnout základní přehled práv a povinností s důrazem na odpovědnost zhotovitele za vady díla.

14 Zdroje

14.1 Knižní zdroje

1. BEJČEK, Josef, Karel ELIÁŠ a Přemysl RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, s. 318 *závazky*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010
2. ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010
3. PRAŽÁK, Zbyněk. *Smlouva o dílo podle obchodního zákoníku: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007
4. MACHÁČKOVÁ, Marta. *Smlouvy a jejich náležitosti: [vybrané typy smluv s komentářem]*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2003
5. MAREK, Karel. *K obchodním závazkovým vztahům*. Brno: Masarykova univerzita v Brně - právnická fakulta, 1993
6. BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012
7. MAREK, Karel a Petr PRŮCHA. *České stavební právo v evropském kontextu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009

14.2 Použitá judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. června 2004, sp. zn. 29 Odo 1067/2003
2. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2001, sp. zn. 33 Cdo 1076/2000
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. října 2009, sp. zn. 23 Cdo 4092/2007
4. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2009, sp. zn. 28 Cdo 4820/2008

5. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1991/2008
6. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. května 1995, sp. zn. 3 Cz 57/92
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. září 2001, sp. zn. 30 Cdo 2053/2000
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. června 2002, sp. zn. 25 Cdo 1299/2000
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. dubna 2001, sp. zn. 29 Cdo 1180/2000
10. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. června 2009, sp. zn. 23 Cdo 2247/2007

14.3 Elektronické zdroje

1. DOLEŽAL, Tomáš. Odpovědnost za vady díla. *Časopis Všechno* [online]. 2012 Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2012/03/odpovednost-za-vady-dila/>
2. LASÁKOVÁ, Dana. *Smlouva o dílo - Stavba na klíč*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/81648/pravf_m/?lang=en;id=204081. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy university. Vedoucí práce prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
3. MORÁVEK, Daniel. Nový občanský zákoník ovlivní podnikání. *Podnikatel.cz: Právo a zákony* [online]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/novy-obcansky-zakonik-podnikani/>
4. PALÁN, Jan. Odpovědnost za vady díla dle OZ a ObchZ. Brno, 2010. Dostupné z <http://is.muni.cz/th/134867/praf_m/>. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy university. Vedoucí práce JUDr. Markéta Selucká, Ph.D.
5. Neodstranitelná vada. [online]. Dostupné z: http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=oc_190.htm

6. CHALUPA, Luboš. Souběh nároků z odpovědnosti za vady a náhrady škody. [online]. Dostupné z: <http://www.akchalupa.cz/http://www.akchalupa.cz/soubeh-naroku-z-odpovednosti-za-vady-a-nahrady-skody>

15 Resumé

The aim of my work Contractor's liability for defective work according to New Civil Code is create an overview of the mutual rights and obligations of the parties to the contract for work, with special emphasis on the relationships resulting from defects in the work.

Whereas the new adjustment of private law , contained in Law No. 89/2012 Coll . come into force until 1. 1. 2014, the current literature , with few exceptions , do not deal with this issue now . During the master thesis was necessary to refer to the legal provisions contained in Act No. 89/2012 Coll. and compare it with the articles in the specific literature focused on effective treatment in Act No. 513/1991 Coll. , the Commercial Code and Law No. 40/1964 Coll. and the Civil Code simultaneously. For this diploma work was also necessary to handle the selected jurisprudence of the Supreme Court and to compare its findings with a new adjustment again. As secondary sources were used different articles and contributions of lawyers from Internet sources .

For the complexity in this work were also included the chapters about the historical development of service contracts, the essential elements and the settlement of the parties for termination of the contract and damage compensation.